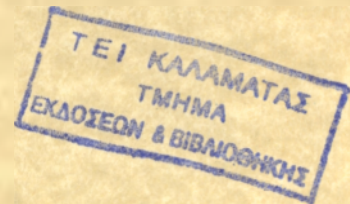




**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ  
ΙΔΡΥΜΑ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ**

**ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ**

**ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΜΟΝΑΔΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ**



**ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ**

**«ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ  
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ»**

**ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΒΑΣΙΛΑΚΗ**

**ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΑΥΡΕΑΣ**

**ΚΑΛΑΜΑΤΑ ΜΑΙΟΣ 2010**



**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ  
ΙΔΡΥΜΑ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ**

**ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ**

**ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΜΟΝΑΔΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ**

**ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ**

**«ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ  
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ»**

**ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΒΑΣΙΛΑΚΗ**

**ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΑΥΡΕΑΣ**

**ΚΑΛΑΜΑΤΑ ΜΑΙΟΣ 2010**

## ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ



Εισαγωγή	4
<b>1<sup>ο</sup> Κεφάλαιο</b> Η Καταβολή Συντάξεων στην Ελλάδα και το Επίπεδο Διαβίωσης Ατόμων άνω των 60 Ετών:	9
1.1. Τα Κριτήρια Καταβολής Συντάξεων στην Ελλάδα	9
1.2 Τα Βασικότερα Ταμεία Συνταξιοδότησης σε Ασφαλισμένους και Πρώην Εργαζομένους	13
1.3 Η Σημερινή κατάσταση των Δημοσίων Ταμείων Συνταξιοδότησης και Ασφάλισης των Συνταξιούχων στην Ελλάδα	17
<b>2<sup>ο</sup> Κεφάλαιο:</b> Το Σύστημα Συνταξιοδότηση στην Ελλάδα	21
2.1. Τα Κριτήρια Συνταξιοδότησης	21
2.2. Γιατί οι Συντάξεις δεν Ανταποκρίνονται στην Εργασιακή Απασχόληση των Ασφαλισμένων τα Προηγούμενα Χρόνια	24
<b>3<sup>ο</sup> Κεφάλαιο:</b> Ο Κοινωνικός Αποκλεισμός	26
3.1. Ορισμός του Κοινωνικού Αποκλεισμού	26
3.1.1. Τα αίτια του Κοινωνικού Αποκλεισμού	28
3.1.2. Ο Κοινωνικός Αποκλεισμός ως παρεμπόδιση στην απορρόφηση Δημοσίου και Κοινωνικού πλούτου	29
3.1.3. Ο Κοινωνικός Αποκλεισμός για τα Άτομα Τρίτης Ηλικίας	31
3.2. Συντάξεις και Κοινωνικός Αποκλεισμός	34
<b>4<sup>ο</sup> Κεφάλαιο:</b> Συνταξιοδότηση Ασφαλισμένων στα Δημόσια Ταμεία και Κοινωνικός Αποκλεισμός - Περίπτωση Μελέτης Ασφαλισμένων στα Ταμεία ΙΚΑ& ΟΓΑ	36

4.1. Η Κατάσταση του Αγροτικού Τομέα στην Ελλάδα από την οποία Επηρεάζεται σημαντικά η Λειτουργία του Ταμείου ΟΓΑ και οι Καταβολές των Συντάξεων	36
4.2. Οι Προγραμματικοί Στόχοι του Δημόσιου Ταμείου ΟΓΑ με Σκοπό την Αναδιάρθρωση του Κλάδου και την Εξασφάλιση των Μελλοντικών Καταβολών Συντάξεων και των Ασφαλισμένων	40
4.3. Σύγκριση ατόμων άνω των 60 ετών με Σύνταξη από ΙΚΑ & ΟΓΑ και τα Προβλήματα Διαβίωσης	43
Επίλογος	45
Βιβλιογραφία	47

## *Εισαγωγή*

Η παρούσα ατομική γραπτή εργασία εκπονήθηκε στο πλαίσιο του μαθήματος πτυχιακής εργασίας του τμήματος Δ.Μ.Υ.Π. της σχολής Σ.Δ.Ο. του **Τ.Ε.Ι. Καλαμάτας**.

Η μελέτη αναφέρεται στην καταβολή των συντάξεων από τα Ασφαλιστικά Ταμεία της Χώρας και στον Κοινωνικό Αποκλεισμό που ενδεχομένως να αντιμετωπίζουν τα άτομα της Τρίτης Ηλικίας λόγω των χαμηλών συντάξεων που λαμβάνουν.

Με τον όρο «κοινωνικό αποκλεισμό», εννοούμε όχι μόνο το ανεπαρκές εισόδημα αλλά τη διαδικασία που οδηγεί στη φτώχεια, στην περιθωριοποίηση και στην παρεμπόδιση απορρόφησης κοινωνικών και δημοσίων αγαθών.

Αποτελεί γεγονός πως η μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος είναι ένα από τα θέματα που βρίσκονται στη πολιτική ατζέντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και όλων των χωρών του πλανήτη οι οποίες διαθέτουν σημαντικά οργανωμένα συστήματα κοινωνικής προστασίας, ήδη από την δεκαετία του 1980. Είναι πολυάριθμες οι μελέτες και οι πολιτικοοικονομικές αναλύσεις οι οποίες υποστηρίζουν ότι, το κράτος πρόνοιας απειλείται ουσιαστικά από τη παγκοσμιοποίηση της οικονομίας και από τις απαιτήσεις των ηλικιωμένων, οι οποίοι καθιστούν εξαιρετικά αδύνατη τη χρηματοδότηση των επόμενων γενεών.

Τα διάφορα επιχειρήματα, δηλαδή υπέρ της μεταρρύθμισης των συνταξιοδοτικών προγραμμάτων αφορούν κυρίως στην αυξημένη μακροζωία ανδρών και γυναικών, τη μείωση των γεννήσεων, την ανταγωνιστικότητα της Οικονομίας και τις οικονομικές τάσεις που οδηγούν σε αύξηση των υποχρεώσεων, οι οποίες δεν μπορούν να ικανοποιηθούν σε ουσιαστικό βαθμό από τα ισχύοντα «γενναιόδωρα» συνταξιοδοτικά συστήματα που ισχύουν σε ορισμένες περιπτώσεις.

Γεγονότα όπως η μείωση του ύψους των παροχών στις Συντάξεις, η ελεγχόμενη αύξηση των εισφορών και των ορίων ηλικίας, η ενίσχυση των

αρχών της ανταποδοτικότητας και της κεφαλαιοποίησης και κυρίως η επέκταση της Ιδιωτικής Ασφάλισης, συνοψίζουν τη φιλοσοφία των διαφόρων προτεινομένων μέτρων, με σκοπό τις «παραμετρικές» αλλαγές και τις «διαρθρωτικές» μεταρρυθμίσεις των συνταξιοδοτικών συστημάτων τα οποία έχουν ως στόχο να μην οδηγούν τους συνταξιούχους στον κοινωνικό αποκλεισμό.

Από την δική τους πλευρά όμως οι εργαζόμενοι και οι συνταξιούχοι αντιμετωπίζουν με δυσπιστία τις διάφορες μεταρρυθμιστικές προσπάθειες, αφού σχεδόν όλες ταυτίζονται με περικοπές δαπανών και μείωση παροχών με άμεση συνέπεια την ύπαρξη ενός κοινωνικού αποκλεισμού. Σύμφωνα με τους ειδικούς, αντί οι υπεύθυνοι να αποδυναμώσουν το κράτος πρόνοιας και να μειώσουν τις συντάξεις, ο διάλογος για την ανταγωνιστικότητα θα πρέπει να επικεντρωθεί σημαντικά στην ενεργοποίηση της φαντασίας, στην εκπαίδευση και στην αύξηση των δαπανών για την έρευνα και την ανάπτυξη, με σκοπό την ευημερία όχι μόνο των νέων ανθρώπων αλλά και των μεγαλύτερων και κυρίως των συνταξιούχων.

Γεννάται λοιπόν εύλογα το ερώτημα, αν οι διάφορες δημοσιονομικές και δημογραφικές εξελίξεις οδηγούν πράγματι σε μια καταστροφή ή επιχειρείται μέσω της κινδυνολογίας, η ικανοποίηση των απαιτήσεων των μηχανισμών της αγοράς για υψηλότερα κέρδη, μέσω της συμπίεσης του κόστους της εργασίας και της Κοινωνικής Ασφάλισης στους συνταξιούχους των δημοσίων ταμείων που σε τελική βάση θα επιφέρει τον κοινωνικό αποκλεισμό αυτών οι οποίοι δεν λαμβάνουν ικανοποιητικά ποσά συντάξεων, δηλαδή του μεγαλύτερου μέρους του συνταξιοδοτημένου πληθυσμού της χώρας.

Είναι πραγματικότητα πως η κακή κατάσταση του ασφαλιστικού στην Ελλάδα είναι γνωστή εδώ και πολλά χρόνια. Το πόσο κακή είναι η κατάσταση είναι επίσης γνωστό αλλά όχι στο ευρύ κοινό και εκτός της χώρας ή των ενεργά εργαζομένων στην Ελλάδα. Το τι θα πρέπει να γίνει, όμως για να υπάρξουν βιώσιμα ταμεία λίγοι γνωρίζουν και αυτοί που πραγματικά γνωρίζουν, δεν τολμούν να το αναφέρουν. Το μεγάλο ερώτημα είναι αν πραγματικά μπορεί να εφαρμοστεί μια λύση έτσι ώστε να εξασφαλίσουν οι



μελλοντικές γενιές αλλά και οι σημερινοί δικαιούχοι την σύνταξη τους όποια και αν είναι αυτή, φυσικά χωρίς να οδηγηθούν στον κοινωνικό αποκλεισμό<sup>1</sup>.

Το εργασιακό σύστημα στην Ελλάδα θεωρείται πλουσιοπάροχο, αφού δίνονται μεγάλες συντάξεις στους δικαιούχους και χωρίς φυσικά να έχουν εισρεύσει στο σύστημα τα ανάλογα κονδύλια. Για το λόγο αυτό πολλές φορές έχει χαρακτηριστεί ως σπάταλο και κατακερματισμένο. Το σημαντικότερο βέβαια απ' όλα τα παραπάνω, είναι πως η Ελλάδα έχει μεγάλο πληθυσμιακό πρόβλημα. Με απλά λόγια αυτό σημαίνει, ότι τα επόμενα χρόνια αυτοί που θα εργάζονται για να χρηματοδοτούν το σύστημα θα μειωθούν πάρα πολύ σε σχέση με τους δικαιούχους που θα λαμβάνουν σύνταξη. Πέραν αυτών όμως, το Ελληνικό συνταξιοδοτικό σύστημα θεωρείται μια «μάχη γενναίων». Οι τωρινοί δικαιούχοι απαιτούν να πληρωθούν λεφτά που δεν υπάρχουν και που δεν έχουν πληρώσει αναλόγως στο παρελθόν και την απαίτηση αυτή, την έχουν από τους τωρινούς εργαζομένους στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα<sup>2</sup>.

Έχει αναφερθεί πως ένας από τους λόγους που οι μισθοί στην Ελλάδα είναι τόσο χαμηλοί, είναι γιατί η Ελλάδα διαθέτει τις υψηλότερες εισφορές ανάμεσα στις χώρες του ΟΟΣΑ. Για παράδειγμα, για να λάβει ένας εργαζόμενος 1200 € καθαρά ως μηνιαίο μισθό, θα πρέπει ο εργοδότης να καταβάλλει 2000 € το μήνα. Αν οι εισφορές ήταν λιγότερες, οι εργαζόμενοι θα είχαν υψηλότερους μισθούς και θα είχαν εξασφαλίσει τις μελλοντικές τους συντάξεις.

Πολλοί επίσης θεωρούν πως το Ασφαλιστικό και Συνταξιοδοτικό σύστημα έχει ήδη καταρρεύσει. Απόδειξη του συγκεκριμένου γεγονότος είναι ότι κάθε χρόνο τα δημόσια ταμεία λαμβάνουν από το Υπουργείο Οικονομίας περί τα 3 δις ευρώ με σκοπό να μπορούν να αντεπεξέλθουν στις διάφορες υποχρεώσεις τους. Αν δεν υπήρχε ο Κρατικός προϋπολογισμός, θα είχαν καταρρεύσει εδώ και χρόνια. Με το δημόσιο χρέος, όμως στο 118% του ΑΕΠ είναι αμφίβολο αν τελικά ο κρατικός προϋπολογισμός θα μπορεί να χρηματοδοτεί ακόμα το σύστημα. Επίσης, είναι αδύνατον να ανεβούν από αυτά τα επίπεδα οι εισφορές. Ήδη κατέχουμε το υψηλότερες ποσοστό εισφορών στον Κόσμο από κάθε άλλη χώρα.

<sup>1</sup> Νεκτάριος Μ., *Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα*, 1996, Financial Forum, Αθήνα, σελ. 30

<sup>2</sup> Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα, *Κοινωνικές ανισότητες και κοινωνικός αποκλεισμός*, 1998, Αθήνα, σελ. 55-56

Τελικά η μεγάλη ερώτηση η οποία πλανάται είναι που θα βρεθούν τα κονδύλια για να λάβουν τις συντάξεις τους οι σημερινοί εργαζόμενοι και όσοι παραπονιούνται ότι δεν λαμβάνουν αρκετά, ενώ σχεδόν ποτέ κανείς δεν αναρωτήθηκε πώς θα ζήσει ένας νέος με 700 € τον μήνα<sup>3</sup>. Αν υπάρχει η επιθυμία να επιβιώσει το σύστημα τα επόμενα χρόνια, τότε θα πρέπει να γίνουν πολλές αλλαγές.

Μεταξύ άλλων, μεγάλες αλλαγές στις τωρινές καταβολές συντάξεων, μεγαλύτερες εισφορές στα δημόσια ταμεία και εξασφάλιση εσόδων για αυτά γιατί σε διαφορετική περίπτωση, το Ασφαλιστικό και συνεπώς το Συνταξιοδοτικό σύστημα θα καταρρεύσει και οι συνταξιούχοι θα συνεχίσουν να οδηγούνται στον Κοινωνικό Αποκλεισμό.

Η συλλογή των στοιχείων για την εκπόνηση της εργασίας ολοκληρώθηκε μέσω βιβλιογραφικής έρευνας και σχετικών στοιχείων για την ερμηνεία της συνταξιοδοτικής πολιτικής στην Ελλάδα και στην Αττική συγκεκριμένα ως μέσο αντιμετώπισης του κοινωνικού αποκλεισμού των ηλικιωμένων.

Από τις αντίστοιχες πηγές που αφορούν το συγκεκριμένο αντικείμενο μελέτης, εξάχθηκαν χρήσιμα συμπεράσματα σχετικά με την συνταξιοδοτική πολιτική της χώρας κατά την τελευταία δεκαετία και αν αυτή συνέβαλε ουσιαστικά στην αντιμετώπιση της φτώχειας. Επίσης στην αναζήτηση συμπληρωματικών πληροφοριών βοήθησαν κάποιες σημειώσεις από βιβλία και πληροφορίες από το διαδίκτυο, τα οποία έχουν γραφτεί και παρουσιαστεί από άλλους συγγραφείς πρωτότερα.

Θα πρέπει να αναφερθεί πως η συλλογή πληροφοριών και δεδομένων αποτελούν τα κύρια στοιχεία της έρευνας και καταγραφής αυτής, σχετικά με την μελέτη ενός φαινομένου ή γεγονότος όπως και στην συγκεκριμένη περίπτωση<sup>4</sup>. Επιπλέον μπορούν να χαρακτηριστούν ως πρωτογενή στοιχεία για την έρευνα ενός θέματος, αφού παρέχουν σημαντικές πληροφορίες για αυτή αλλά και τις υποθέσεις που μπορούν να γίνουν. Οι πληροφορίες και τα

---

<sup>3</sup><http://www.ika.gr/03.09.09>

<sup>4</sup> Saunders M., Lewis P. and Thornhill A., *Research Methods For Business Students*, 2000, Prentice Hall, London, σελ. 35



δεδομένα σε αυτήν την συγκεκριμένη φάση μπορούν να τροφοδοτήσουν την σχεδιαστική διαδικασία του πλάνου που θα παρουσιαστεί στην συγκεκριμένη έρευνα και πτυχιακή εργασία. Σε αυτό το πλάνο μπορούν να αναφέρονται ξεκάθαρα ο τρόπος με τον οποίο πραγματοποιήθηκε η συλλογή των πληροφοριών και πως τεκμηριώνονται μέσα στην μελέτη και εργασία.

Οι άνθρωποι διεξάγουν κάποια έρευνα για να συλλέξουν αποτελέσματα με ένα συστηματικό τρόπο, και επομένως να εμπλουτίσουν τις γνώσεις τους<sup>5</sup>. Κάθε έρευνα απαιτεί μια “μεθοδολογία” προκειμένου να αναλύσει τα αποτελέσματα. Αυτή αποτελείται από τρόπους και μεθόδους παραγωγής και ανάλυσης δεδομένων έτσι ώστε οι διάφορες θεωρίες να δοκιμαστούν και να γίνουν αποδεκτές είτε να απορριφθούν. Επομένως η μεθοδολογία η οποία χαρακτηρίζεται ως πρωταρχική, σχετίζεται τόσο με την λεπτομερή έρευνα μέσω της οποίας συλλέγονται τα δεδομένα καθώς και με τις πιο γενικές φιλοσοφικές απόψεις. Ο τρόπος που σκεφτόμαστε σχετικά με την ανάπτυξη των γνώσεων μας, επηρεάζει σημαντικά τον τρόπο με τον οποίο διεξάγουμε την έρευνα<sup>6</sup>.

---

<sup>5</sup> Saunders et all, *Specified ways for research and analysis of data*, 2005, Prentice Hall, London, σελ. 22

<sup>6</sup> Zikmund W.G., *Business Research Methods*, 2000, Harcourt college publishers, London, σελ. 14

# 1<sup>ο</sup> Κεφάλαιο: Η Καταβολή Συντάξεων στην Ελλάδα και το Επίπεδο Διαβίωσης Ατόμων Άνω των 60 Ετών

## 1.1 Τα Κριτήρια Καταβολής Συντάξεων στην Ελλάδα

Όλοι οι πρώην εργαζόμενοι έχουν το δικαίωμα να πάρουν σύνταξη. Υπάρχουν φυσικά κάποιες προϋποθέσεις που είναι γενικές για το μεγαλύτερο μερίδιο των ασφαλισμένων, των μισθωτών και ισχύουν ειδικές προϋποθέσεις για τις εργασίες που είναι πιο εξειδικευμένες. Θα ξεκινήσουμε με τις προϋποθέσεις που απαιτεί το ΙΚΑ, που είναι ο πιο σημαντικός ασφαλιστικός φορέας της χώρας. Ας αναλύσουμε αρχικά αυτά που ισχύουν γενικά.

Για να εισπράξει ο ασφαλισμένος πλήρη σύνταξη θα πρέπει να έχει δουλέψει 4.500 μέρες που θα κατοχυρώνονται με ένσημα τόσο για τους άνδρες όσο και για τις γυναίκες. Οι άνδρες θα πρέπει να έχουν συμπληρώσει το 65<sup>ο</sup> έτος της ηλικίας τους ενώ οι γυναίκες το 60<sup>ο</sup> έτος. Για εκείνους που έχουν 10.000 μέρες εργασίας με ασφάλιση μπορούν να συνταξιοδοτηθούν στα 62 για τους άνδρες ενώ στα 57 για τις γυναίκες. Επίσης, μια πολύ βασική προϋπόθεση για να πάρει κάποιος σύνταξη κάτι που αφορά όλους τους ασφαλισμένους είναι να μην λαμβάνει άλλη ασφάλιση από το δημόσιο ή Ν.Π.Δ.Δ ή άλλο Ασφαλιστικό Οργανισμό κύριας ασφάλισης<sup>7</sup>.

Εκτός από την πλήρη σύνταξη, ο εργαζόμενος έχει το δικαίωμα να σταματήσει να εργάζεται νωρίτερα από το προβλεπόμενο, με μειωμένη σύνταξη, φυσικά υπό προϋποθέσεις. Πρώτη προϋπόθεση είναι ο άνδρας να είναι 60 χρονών και η γυναίκα 55 χρονών και να έχουν δουλέψει 4500 μέρες. Το ίδιο ισχύει ακόμα και αν έχουν πραγματοποιηθεί 10.000 ημέρες ασφάλισης. Δεύτερη προϋπόθεση για τον υποψήφιο εργαζόμενο που επιθυμεί να συνταξιοδοτηθεί πρόωρα είναι να έχει πραγματοποιήσει την τελευταία πενταετία 1000 ημέρες ασφάλισης ανά έτος, πριν από την υποβολή της

---

<sup>7</sup> Νεκτάριος Μ., *Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα*, 1996, Financial Forum, Αθήνα, σελ. 60-65

αίτησης. Οι εργαζόμενοι θα πρέπει να λάβουν υπόψη τους ότι η μείωση ανέρχεται σε 1/200 για κάθε μήνα που λείπει, μέχρι τη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας που απαιτείται για πλήρη σύνταξη. Όλα τα παραπάνω ισχύουν για τους ασφαλισμένους πριν την 01/01/1993.

Για τις μητέρες με ανήλικα παιδιά μπορούν να βγουν σε σύνταξη στα 55 τους χρόνια εάν έχουν συμπληρώσει 5.500 μέρες ασφάλισης. Αυτό ισχύει μόνο για τις μητέρες που έχουν ασφαλιστεί πριν το 1993. Εάν επιθυμούν να συνταξιοδοτηθούν νωρίτερα έχουν τη δυνατότητα να βγουν στα 50 τους έτη, με τη διαφορά ότι θα λάβουν μειωμένη σύνταξη κατά 1/200 για κάθε μήνα που λείπει μέχρι τη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας που απαιτείται για πλήρη σύνταξη. Οι μητέρες που δικαιούνται τα παραπάνω θα πρέπει να μην εισπράττουν σύνταξη από το Δημόσιο ή από άλλο κύριο ασφαλιστικό φορέα και το παιδί τους να είναι κάτω των 18 ετών ή άλλο παιδί ανεξαρτήτου ηλικίας που δεν είναι σε θέση να εργαστεί.

Σε ότι αφορά τους νέους ασφαλισμένους δηλαδή αυτοί που προσελήφθηκαν για πρώτη φορά μετά την 01/01/1993, μπορούν να πάρουν σύνταξη στα 65 τους χρόνια. Είναι φανερό ότι σε σχέση με τους εργαζόμενους πριν το 1993, οι συγκεκριμένοι είναι φανερά αδικημένοι. Εάν θέλουν να πάρουν μειωμένη σύνταξη μπορούν να σταματήσουν στα 60 τους, αλλά με ποσοστό μείωσης 6% για κάθε χρόνο<sup>8</sup>.

Σε αυτή την παράγραφο θα αναλύσουμε τα κριτήρια που ισχύουν για τους ασφαλισμένους στον ΟΑΕΕ. Θα ξεκινήσουμε απ' αυτούς που προέρχονται από τη συγχώνευση με το ΤΕΒΕ, αναφερόμενοι πάντα σε παλαιούς ασφαλισμένους δηλαδή πριν την 01/01/1993. Για τους άνδρες και για τις γυναίκες που έχουν 11.5 χρόνια ασφάλισης μόνο στον οργανισμό, με όριο ηλικίας τα 65 χρόνια όπου και ισχύει μέχρι το τέλος του 2009. Τονίζουμε ότι τα παραπάνω ισχύουν για τους εργαζόμενους που έχουν αποκλειστικά χρόνο υποχρεωτικής ασφάλισης σε φορείς αυτοτελώς απασχολουμένων, εφόσον δεν συνταξιοδοτούνται και δεν δικαιούνται να τους καταβληθεί σύνταξη από άλλον ασφαλιστικό φορέα ή το Δημόσιο.

---

<sup>8</sup>Ιδρυμα Σάκη Καράγιωργα Κοινωνικές ανισότητες και κοινωνικός αποκλεισμός, 1998, Αθήνα, σελ. 59

Δικαίωμα σύνταξης έχουν και οι εργαζόμενοι που έχουν κλείσει την δεκαπενταετία στον οργανισμό και είναι 65 ετών χωρίς να υπάρχει περιορισμός μέχρι τότε θα είναι σε ισχύ ο συγκεκριμένος κανονισμός. Συνεχίζουμε με την κατηγορία των ασφαλισμένων που έχουν 35 χρόνια ασφάλισης και μπορούν να συνταξιοδοτηθούν στα 60 τους χρόνια. Τέλος, έχουμε τους εργαζομένους με 37 χρόνια ασφάλισης, εφόσον πάλι πρόκειται για χρόνο υποχρεωτικής ασφάλισης σε φορείς αυτοτελώς απασχολουμένων και δεν υπάρχει όριο ηλικίας. Με άλλα λόγια μπορούν να συνταξιοδοτηθούν οποτεδήποτε εφόσον φυσικά πληρούν τα παραπάνω κριτήρια. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να επισημάνουμε ότι το ΤΕΒΕ δεν χορηγεί μειωμένη σύνταξη με μικρότερο όριο ηλικίας συνταξιοδότησης στους παλαιούς ασφαλισμένους, όπως ισχύει και στην περίπτωση του ΙΚΑ, επίσης δεν παρέχει πρόωγη σύνταξη σε μητέρες που έχουν ανήλικα παιδιά<sup>9</sup>.

Συνεχίζουμε την παράθεση των κριτηρίων για σύνταξη γήρατος, με τους ασφαλισμένους του ΟΑΕΕ που προέρχονται από το Ταμείο Συντάξεων Αυτοκινητιστών (Τ.Σ.Α.). Ισχύει ακριβώς το ίδιο με τους ασφαλισμένους του ΤΕΒΕ για τους άνδρες και για τις γυναίκες που έχουν 11.5 χρόνια ασφάλισης στον οργανισμό και μόνο, με όριο ηλικίας τα 65 χρόνια όπως και στις περιπτώσεις τις δεκαπενταετίας και τις τριακονταεπταετίας. Αυτό που διαφοροποιείται είναι ότι οι άνδρες με 35 χρόνια ασφάλιση, μπορούν να συνταξιοδοτηθούν στα 60 τους χρόνια ενώ αντίστοιχα οι γυναίκες μπορούν να συνταξιοδοτηθούν με το ίδιο όριο ηλικίας αλλά με δέκα χρόνια λιγότερα ασφάλισης, δηλαδή με 25.

Για το Ταμείο Εμπόρων (Τ.Α.Ε) που ανήκει και αυτό στον ΟΑΕΕ, ισχύουν ακριβώς τα ίδια δεδομένα με τους ασφαλισμένους του ΤΕΒΕ, σε ό,τι αφορά τη σύνταξη γήρατος.

Σε ό,τι αφορά τους νέους ασφαλισμένους του ΟΑΕΕ, δηλαδή αυτών που έχουν ασφαλιστεί μετά την 01/01/1993, υπάρχουν ενιαίες προϋποθέσεις συνταξιοδότησης σε όλα τα Ασφαλιστικά Ταμεία. Πλήρη σύνταξη δικαιούνται οι άνδρες και οι γυναίκες, ηλικίας 65 ετών με 15 χρόνια ασφάλισης. Η μητέρα με ανήλικα τέκνα καθώς και η μητέρα με ανάπηρα

---

<sup>9</sup> Νεκτάριος Μ., *Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα*, 1996, Financial Forum, Αθήνα, σελ. 67

τέκνα, δικαιούται σύνταξη στα 55, έχοντας 20 χρόνια ασφάλισης. Για τις μητέρες που έχουν τρία παιδιά και πάνω, υπάρχουν δυο κατηγορίες κριτηρίων, δηλαδή έως 31/12/2012 οι μητέρες με τρία παιδιά συνταξιοδοτούνται στα 56 τους χρόνια, με τέσσερα παιδιά στα 53 και με πέντε παιδιά και άνω στα 50. Όλες πρέπει να έχουν κλείσει 20 χρόνια ασφάλισης στον ΟΑΕΕ. Από 01/01/2013 τα όρια ηλικίας αυξάνονται και γίνονται 59, 57 & 55 αντίστοιχα.

Σε ό,τι αφορά την μειωμένη σύνταξη, ισχύει γενικά ότι οι άνδρες και οι γυναίκες με 15 χρόνια ασφάλισης μπορούν να πάρουν σύνταξη στα 60 τους χρόνια. Η μητέρα με ανήλικα τέκνα μπορεί να συνταξιοδοτηθεί αν και εφόσον έχει συμπληρώσει 20 χρόνια ασφάλισης στα 51 της χρόνια από 01/01/2009. Το όριο ηλικίας αυτό προσαυξάνεται κατά ένα έτος μέχρι 01/01/2012. Η μητέρα με ανάπηρο παιδί, μπορεί να πάρει μειωμένη σύνταξη στα 50 της με 20 χρόνια ασφάλισης<sup>10</sup>.

---

<sup>10</sup> Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα, *Κοινωνικές ανισότητες και κοινωνικός αποκλεισμός*, 1998, Αθήνα, σελ. 60-62



## 1.2 Τα Βασικότερα Ταμεία Συνταξιοδότησης σε Ασφαλισμένους και πρώην Εργαζομένους

Τα βασικότερα ασφαλιστικά ταμεία στην Ελλάδα είναι το Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΙΚΑ), που είναι ο μεγαλύτερος ασφαλιστικός φορέας της χώρας. Διαθέτει **331 μονάδες Ασφάλισης** και **364 μονάδες Υγείας**. Παρέχει περίθαλψη σε **5.550.000 άμεσα και έμμεσα ασφαλισμένους** και **συνταξιοδοτεί 845.000** συνταξιούχους. Το ΙΚΑ, μέσω του Τομέα Υγείας, στις δικές του μονάδες Υγείας (νομαρχιακές μονάδες, τοπικές μονάδες κλπ) παρέχει, Πρωτοβάθμια, Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια περίθαλψη στους ασφαλισμένους του. Το ΙΚΑ παρέχει συντάξεις στους εργαζόμενους του ιδιωτικού τομέα. Καλύπτει επίσης τους εργαζόμενους σε βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα, στους οικοδόμους, στο προσωπικό των ΟΤΑ, αλλά και σε ειδικές κατηγορίες ασφαλισμένων οι οποίες είναι οι εξής:

- Εργαζόμενοι σε υπόγειες στοές μεταλλείων – λιγνιτωρυχείων
- Εργαζόμενοι σε υποθαλάσσιες εργασίες
- Εργαζόμενοι σε χώρους εξόρυξης, εμπλουτισμού και κατεργασίας πετρωμάτων για παραγωγή ινών αμιάντου, καθώς και σε χώρους παραγωγής προϊόντων αμιαντοτσιμέντου
- Τυφλοί
- Παρα-τετραπληγικοί
- Πάσχοντες από Βήτα Ομόζυγο Μεσογειακή ή Δρεπανοκυτταρική ή Μικροδρεπανοκυτταρική αναιμία.
- Πάσχοντες από χρόνια νεφρική ανεπάρκεια σε τελικό στάδιο, μεταμοσχευθέντες νεφρού
- Μεταμοσχευθέντες συμπαγών οργάνων, καρδιά - πνεύμονες - ήπαρ - πάγκρεας
- Πάσχοντες από αιμορροφιλία τύπου Α' ή Β'

- Μεταμοσχευμένοι μυελού των οστών που βρίσκονται σε συνεχή ανοσοκαταστολή
- Πάσχοντες από σκλήρυνση κατά πλάκας που επιφέρει παραπληγία – τετραπληγία
- Ακρωτηριασμένοι στα δύο άνω ή κάτω άκρα, ή στο ένα άνω και ένα κάτω άκρο
- Ασφαλισμένοι νέων περιοχών ή νέων επαγγελματικών κατηγοριών
- Απασχολούμενοι κατ' οίκον του εργοδότη (οικιακοί βοηθοί, κ.α.)

Η περιουσία του ασφαλιστικού φορέα είναι τόσο μεγάλη που συγκαταλέγεται στη δεύτερη θέση στον κατάλογο των ταμείων με το μεγαλύτερο αποθεματικό. Πιο συγκεκριμένα η περιουσία του αγγίζει τα 365 δισεκατομμύρια, με ακίνητα που η αξία τους αγγίζει τα 101 δισεκατομμύρια και μεγάλα έσοδα που προέρχονται από καταθέσεις και χρεόγραφα<sup>11</sup>.

Το δεύτερο μεγαλύτερο Ασφαλιστικό ταμείο είναι ο Οργανισμός Ασφάλισης Ελευθέρων Επαγγελματιών (Ο.Α.Ε.Ε.) που καλύπτει συνολικά περί τους 1.800.000 πολίτες, άμεσα και έμμεσα ασφαλισμένους και συνταξιούχους. Ο Ο.Α.Ε.Ε. συστάθηκε την 01/01/2007 και προήλθε από την ενοποίηση των καταργηθέντων Ταμείων ΤΕΒΕ, ΤΑΕ και ΤΣΑ. Στον ΟΑΕΕ ασφαλίζονται οι αυτοαπασχολούμενοι επαγγελματίες, βιοτέχνες έμποροι και αυτοκινητιστές. Μετά την 01/08/2008, με την εφαρμογή ενός νέου νόμου (3655/08) εντάχθηκαν και άλλοι ασφαλιστικοί φορείς όπως:

---

<sup>11</sup> Νεκτάριος Μ., *Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα*, 1996, Financial Forum, Αθήνα, σελ. 68-70

- Το Ταμείο Ασφάλισης Ναυτικών Πρακτόρων και Υπαλλήλων (ΤΑΝΠΥ)
- Το Ταμείο Πρόνοιας Ξενοδόχων
- Το Ταμείο Πρόνοιας και Επικουρικής Ασφάλισης Προσωπικού Ιπποδρομιών (ΤΑΠΕΑΓΠ), αναβάτες και προπονητές.

Μαζί με την εφαρμογή του νέου νόμου, συστάθηκε και ένα επικουρικό ταμείο για τους ελεύθερους επαγγελματίες με σκοπό να παρέχει μηνιαία επικουρική σύνταξη λόγω γήρατος, αναπηρίας και θανάτου στους άμεσα ασφαλισμένους και στα μέλη των οικογενειών τους.

Σε ότι αφορά την σύνταξη από τον συγκεκριμένο Ασφαλιστικό φορέα, εκτός της παροχής ιατρικής περίθαλψης προς όλους τους ασφαλισμένους, ισχύουν οι ίδιες παροχές που ίσχυαν στα προηγούμενα ταμεία που υπήρχαν και που στη συνέχεια συγχωνεύτηκαν. Ο ασφαλισμένος του ΟΑΕΕ μπορεί να επιλέξει μεταξύ των διατάξεων του νέου φορέα και τις διατάξεις του ταμείου από το οποίο έχει προέλθει (ΤΕΒΕ-ΤΑΕ-ΤΣΑ), σχετικά με τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης και τον υπολογισμό του ποσού της σύνταξης<sup>12</sup>.

#### Υπάρχουν αρκετά ασφαλιστικά ταμεία στην Ελλάδα όπως:

- Ο Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΟΓΑ)
- Το Κεφάλαιο Επικουρικής Αποζημίωσης της Ένωσης Ελεγκτών Εναέριας Κυκλοφορίας Ελλάδος (ΚΕΑ-ΕΕΕΚΕ)
- Ο ΕΔΟΕΑΠ που είναι ο Ασφαλιστικός Οργανισμός των Δημοσιογράφων και των Διοικητικών Υπαλλήλων που εργάζονται στον Ημερήσιο Τύπο την Τηλεόραση και το Ραδιόφωνο.

---

<sup>12</sup> Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα Κοινωνικές ανισότητες και κοινωνικός αποκλεισμός, 1998, Αθήνα, σελ. 65-70

- Το Μετοχικό Ταμείο Πολιτικών Υπαλλήλων (Μ.Τ.Π.Υ.), το οποίο είναι από τα πρώτα ασφαλιστικά Ιδρύματα της χώρας.
- Ο Οργανισμός Ασφάλισης Προσωπικού ΔΕΗ (ΟΑΠΙ ΔΕΗ)
- Το Ταμείο Συντάξεως και Αυτασφάλισεως Υγειονομικών (Τ.Σ.Α.Υ)
- Το Ταμείο Συντάξεων Μηχανικών και Εργοληπτών Δημοσίων Έργων (Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε)
- Το Ταμείο Υγείας Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων (Τ.Υ.Δ.Κ.Υ.)
- Το Ταμείο Ασφάλισης Προσωπικού ΟΣΕ - ΕΛΤΑ - ΟΤΕ (ΤΑΠ-ΟΤΕ)
- Το Ταμείο Αλληλοβοήθειας Προσωπικού Γενικής Τράπεζας της Ελλάδας (ΤΑΠΓΤΕ)

### **1.3 Η Σημερινή κατάσταση των Δημοσίων Ταμείων Συνταξιοδότησης & Ασφάλισης των Συνταξιούχων στην Ελλάδα**

Χρόνια τώρα είναι γνωστή σε όλους τους εργαζόμενους της χώρας, η δυσχερής οικονομική κατάσταση των δύο κυριότερων ασφαλιστικών της ταμείων. Η σημερινή πραγματικότητα είναι σαφώς χειρότερη, όπως και κάθε νέος χρόνος που θα έρχεται, γιατί καμία μεταρρύθμιση των κυβερνήσεων που κατά καιρούς αναλαμβάνουν τα ηνία αυτής της χώρας, δεν κατάφερε να βελτιώσει ή έστω να εξομαλύνει τα τεράστια ελλείμματα που παρουσιάζουν. Με ένα τόσο τεράστιο έλλειμμα στα ταμεία τους, οι οργανισμοί δυσκολεύονται σε τομείς όπως η υγεία και η σύνταξη, που αποτελούν για τον άνθρωπο αγαθά υψίστης σημασίας.

Δεν μπορούν να γίνονται περικοπές σε θέματα όπως στο Εθνικό Σύστημα Εμβολιασμών των μικρών παιδιών και όμως γίνονται. Όπως επίσης δεν δύναται κάποιος να περικόπτει τις συντάξεις που δικαιούται ο κάθε Έλληνας πολίτης που για χρόνια εργάστηκε αδιάκοπα. Για όλους ανεξαιρέτως έρχεται μια ηλικία που δεν μπορείς πια να προσφέρεις και γι' αυτό ακριβώς καταβάλλεται η σύνταξη.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφέρουμε και για το ύψος των συντάξεων που καταβάλλονται, που κατά γενική ομολογία είναι χαμηλά τα ποσά που δίνονται και αν λάβουμε υπ' όψιν τι ισχύει στις άλλες χώρες της Ευρώπης, οι συντάξεις είναι πενιχρές. Όπως και να είναι ωστόσο, αποτελούν την ελπίδα των ηλικιωμένων ανθρώπων που εξαρτάται στην κυριολεξία η επιβίωση τους απ' αυτήν.

Τα μεγαλύτερα ασφαλιστικά ταμεία της χώρας ΙΚΑ και ΟΑΕΕ, πρέπει να καλύψουν 1,3 εκατομμύρια συνταξιούχους. Σύμφωνα με στοιχεία της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδας, πρέπει να βρεθεί ενίσχυση ύψους 1,5 δις ευρώ για να πληρώσουν τις συντάξεις έως το τέλος του έτους. Οι ίδιες πηγές καταγγέλλουν πως μόνο το ΙΚΑ θα παρουσιάσει διαχειριστικό έλλειμμα ύψους 9 δις. ευρώ, ενώ το κράτος του οφείλει συνολικά πάνω από 13 δις. ευρώ. " Η λεηλασία των αποθεματικών με τα δομημένα ομόλογα του Δημοσίου, επιβάρυνε ακόμα περισσότερο την δραματική οικονομική κατάσταση ενώ η εισφοροδιαφυγή, η εισφοροκλοπή η μαύρη και



ανασφάλιστη εργασία οργιάζει στερώντας έτσι έσοδα τουλάχιστον 6 δισ. ευρώ", τονίζει η ΓΣΕΕ και προσθέτει πως είναι πλέον ολοφάνερο ότι δεν πρόκειται για «συνηθισμένα διαχειριστικά προβλήματα» που δήθεν υπήρχαν και στο παρελθόν, γιατί εδώ μιλάμε για πλήρες αδιέξοδο και υπαρκτό κίνδυνο κατάρρευσης και χρεοκοπίας των Ασφαλιστικών Ταμείων.

Αυτό είναι αποτέλεσμα της περίφημης Ασφαλιστικής «μεταρρύθμισης» και της συνολικής κυβερνητικής πολιτικής απέναντι στους εργαζόμενους και τους συνταξιούχους. Αυτή την Αντιασφαλιστική και Αντικοινωνική πολιτική παλεύουν οι εργαζόμενοι να ανατρέψουν για να διασφαλίσουν και να διευρύνουν τα ασφαλιστικά και κοινωνικά τους δικαιώματα που τόσο βάνουσα καταπατήθηκαν και λεηλατήθηκαν με τον Ν 3655/08<sup>13</sup>.

Εκτός από την άσχημη οικονομική κατάσταση των ταμείων, άσχημη είναι και η όλη αντιμετώπιση του Έλληνα πολίτη από το σύστημα που εφαρμόζεται σε ό,τι αφορά την λειτουργία του. Όλα κινούνται ενοχλητικά αργά με την τόση ανούσια γραφειοκρατία και την ίδια νωχελική στάση του όλου ασφαλιστικού συστήματος, υιοθετούν και οι άνθρωποι που δουλεύουν σε αυτό. Αυτό που παρατηρούμε, από προσωπική εμπειρία, είναι ότι δεν υπάρχει κατανομή αρμοδιοτήτων στους υπαλλήλους.

Ο ένας συνάδελφος σε παραπέμπει στον άλλο συνάδελφο, για θέματα πολύ απλά που αυτομάτως μετατρέπονται σε δύσκολα, είτε γιατί δεν ξέρει και δεν φρόντισε να ενημερωθεί - γιατί αυτή είναι η δουλειά του - είτε γιατί την δεδομένη στιγμή που εσύ πλησιάζεις το γραφείο του, δεν έχει όρεξη να σε εξυπηρετήσει. Με κάτι τέτοια συμβάντα, καταλήξαμε στο συμπέρασμα του συνδρόμου, πλέον, της «Συμπεριφοράς του Δημοσίου Υπαλλήλου» από το οποίο πάσχουν οι περισσότεροι εργαζόμενοι στους οργανισμούς του Δημοσίου τομέα. Ακόμα και οι εξαιρέσεις που έχει ο κανόνας, δεν μπορείς να τις διακρίνεις γιατί απλά αποτελούν μειονότητα.

---

<sup>13</sup> <http://www.ika.gr/03.09.09>

Θα σας παραθέσουμε παραδείγματα που δηλώνουν την αδράνεια του ασφαλιστικού συστήματος που κατά τη γνώμη μας χρειάζεται αλλαγές σε βάθος. Όταν ένας εργαζόμενος που συμπληρώνει την ηλικία και τα χρόνια ασφάλισης για να συνταξιοδοτηθεί, καταθέτει τα απαραίτητα δικαιολογητικά στην αρμόδια υπηρεσία και αυτή με τη σειρά της χρειάζεται παραπάνω από ένα χρόνο για να του χορηγήσει επιτέλους τη σύνταξη του, καταλαβαίνουμε τι προβλήματα απορρέουν από αυτή την αναμονή. Οι υποψήφιοι αυτοί για συνταξιοδότηση θα πρέπει με κάποιο τρόπο να ζήσουν έως ότου λάβουν την πρώτη τους πληρωμή από το κράτος. Το ίδιο το κράτος, δηλαδή ενισχύει τη μαύρη εργασία. Οι άνθρωποι αυτοί δεν μπορούν να εργάζονται εκεί που εργάζονταν κανονικά δηλαδή με ένσημα γιατί έχουν καταθέσει τα χαρτιά τους για σύνταξη.

Έτσι υπάρχουν δύο τινά. Η μια περίπτωση είναι οι άνθρωποι αυτοί να καταλήγουν είτε να εργάζονται στην ίδια δουλειά χωρίς ένσημα ή οπουδήποτε αλλού με το ίδιο καθεστώς. Η δεύτερη περίπτωση, που είναι και η χειρότερη, είναι οι άνθρωποι αυτοί να μην μπορούν να βρουν μια εργασία, έστω με ημιαπασχόληση, πουθενά. Φανταστείτε πόσο δύσκολο είναι να βρει δουλειά ένας άνθρωπος 60 και 65 χρονών, όταν ο δείκτης ανεργίας της χώρας είναι τόσο υψηλός για άτομα νεαρής ηλικίας. Εκτός αυτού, το κράτος πρέπει να αναλογιστεί, που θα βρει το κουράγιο ο κάθε άνθρωπος αυτής της ηλικίας και το σθένος να εξακολουθεί να εργάζεται μετά από τόσα χρόνια συσσωρευμένης κούρασης.

Δεν πρέπει να ξεχνάμε και την ευάλωτη ψυχολογία των ανθρώπων αυτών. Πώς απαιτούμε από έναν υποψήφιο συνταξιούχο να έχει την υπομονή που χρειάζεται όταν είναι σε αναμονή παραπάνω από ένα χρόνο για να εισπράξει αυτά που δικαιωματικά δικαιούται;

Οι μέρες που διανύουμε είναι ακόμα πιο άσχημες για όλους τους τομείς της κοινωνίας, λόγω της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, πόσο μάλλον για την ήδη βεβαρημένη κατάσταση των Ασφαλιστικών ταμείων, που πλέον είναι στα πρόθυρα της κατάρρευσης. Για μας τους ασφαλισμένους είναι αδιανόητο να ακούμε ότι δεν υπάρχουν χρήματα για συντάξεις αλλά ούτε και για βελτίωση της ιατρικής μας περίθαλψης, όταν μηνιαίως και ακαταλήπτως,

καταβάλλουμε στον εκάστοτε Ασφαλιστικό οργανισμό που ανήκουμε, ένα διόλου ευκαταφρόνητο ποσό, που αφαιρείτε από τον μισθό μας.

Που απορροφώνται αυτά τα χρήματα; Σε επενδύσεις είναι η απάντηση. Προφανώς σε λάθος επενδύσεις που όμως ενώ γίνονται από ανθρώπους της πολιτικής ηγεσίας της χώρας, τα λάθη αυτά καθώς και η κακοδιαχείριση, τα «επωμίζονται» οι Έλληνες πολίτες. Αναρωτιόμαστε ως πολίτες, εάν υπάρχει έλεγχος των φορέων αυτών που διαχειρίζονται δισεκατομμύρια, πλούτος που δεν τους ανήκει. Τα πράγματα πρέπει να αλλάξουν σύντομα, πριν τα προβλήματα γίνουν ανυπέρβλητα. Πρέπει επιτέλους οι υπεύθυνοι να αναλάβουν τις ευθύνες τους και στις περιπτώσεις λάθος χειρισμών, να αναλαμβάνουν οι ίδιοι τα λάθη τους και όχι ο υπόλοιπος κόσμος.

## 2<sup>ο</sup> Κεφάλαιο: Το Σύστημα Συνταξιοδότησης στην Ελλάδα

### 2.1 Τα Κριτήρια Συνταξιοδότησης

Αποτελεί γεγονός πως το Ελληνικό Σύστημα Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΕΣΚΑ) είναι από τα πιο γενναιόδωρα ασφαλιστικά συστήματα στον κόσμο, και όπως αναφέρεται σε έρευνα της Διεύθυνσης Οικονομικών μελετών της Alpha Bank με τίτλο, «Η χρηματοδότηση της Κοινωνικής Ασφάλισης - Ο ρόλος του κράτους στο ασφαλιστικό σύστημα»<sup>14</sup>. Όπως αναφέρεται στη συγκεκριμένη μελέτη, το γεγονός αυτό προσδιορίζεται από τα ακόλουθα γεγονότα:

- Η μέση πραγματική ηλικία συνταξιοδότησεως στις μέρες μας διαμορφώνεται κάτω από τα 60 έτη όπου οι υπάλληλοι γραφείου στα 58 έτη, απασχολούμενοι στις υπηρεσίες και πωλητές στα 58,9 έτη, Ένοπλες Δυνάμεις στα 54,3 έτη, τεχνολόγοι - τεχνικοί βοηθοί στα 56,9 έτη, ενώ και η συνταξιοδότηση στα 65 πολλές φορές πραγματοποιείται με ελάχιστα συντάξιμα έτη.
- Σύμφωνα με έρευνα της ΕΣΥΕ τον Μάιο του έτους 2006<sup>15</sup>, ο μέσος αριθμός των ετών εργασίας ανέρχεται στα 31,5 έτη, ενώ για τους αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσως δεν ξεπερνάει τα 28,7 έτη. Επιπλέον, ο αριθμός των πρόωγων συνταξιοδοτήσεων για λόγους αναπηρίας, ανήλικων τέκνων, ναυτικών, βαρέων και ανθυγιεινών επαγγελμάτων, κ.ά., χωρίς την αναγκαία χρηματοοικονομική κάλυψη των ασφαλιστικών συστημάτων, είναι γενικά πολύ υψηλότερος στην Ελλάδα από ότι σε άλλες χώρες.

---

<sup>14</sup> Νεκτάριος Μ., *Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα*, 1996, Financial Forum, Αθήνα, σελ.70-71

<sup>15</sup><http://www.ika.gr/10.01.07>

- Τα ποσοστά αναπλήρωσεως των συντάξεων στην Ελλάδα είναι από τα υψηλότερα στον κόσμο και το σπουδαιότερο δε, ότι διαμορφώνονται στο ίδιο υψηλό επίπεδο για όλους τους συνταξιούχους ανεξαρτήτως του ύψους του εισοδήματος πριν τη συνταξιοδότηση, αντίθετα με τις περισσότερες χώρες του ΟΟΣΑ όπου για τα υψηλά εισοδήματα το ποσοστό αναπλήρωσεως είναι πολύ χαμηλό.
- Η ανισορροπία που προκαλείται από τα υψηλά ποσοστά αναπλήρωσεως και από τη σχετικά πρόωρη συνταξιοδότηση επιδεινώνεται από την πολιτική αυξήσεως των συντάξεων για όλα τα επίπεδα εισοδήματος με ρυθμούς υψηλότερους από αυτούς των μισθών, που συνήθως υπερβαίνουν και την αύξηση του ΑΕΠ<sup>16</sup>. Η πολιτική αυτή δεν οδηγεί παρά σε περαιτέρω αύξηση των ποσοστών αναπλήρωσεως σε σχέση με τα ήδη υψηλά επίπεδα που ίσχυαν κατά την αρχική καταβολή των συντάξεων. Σε συνδυασμό επίσης με την τάση για μεγαλύτερη αύξηση του αριθμού των συνταξιούχων σε σχέση με την αύξηση του αριθμού των εργαζομένων, η πολιτική αυτή συμβάλλει στην περαιτέρω αποσταθεροποίηση του συστήματος.

Θα πρέπει επίσης στο σημείο αυτό να σημειωθεί πως οποιαδήποτε μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού συστήματος, σύμφωνα με τη μελέτη της Alpha Bank<sup>17</sup>, θα πρέπει να λάβει υπόψη και τις ακόλουθες παραμέτρους που ισχύουν για τα επίπεδα συνταξιοδότησης στις μέρες μας ως ακολούθως :

- Το Εθνικό Σύστημα Κοινωνικών Ασφαλίσεων θα πρέπει να στηρίζεται στην ιδιωτική αποταμίευση, την οποία θα πρέπει να προωθεί και να συμπληρώνει ο κρατικός προϋπολογισμός με στόχο την παροχή ικανοποιητικών κατώτατων συντάξεων σε όλους τους ηλικιωμένους

---

<sup>16</sup> Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα *Κοινωνικές ανισότητες και κοινωνικός αποκλεισμός*, 1998, Αθήνα, σελ. 70

<sup>17</sup> Νεκτάριος Μ., *Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα*, 1996, Financial Forum, Αθήνα, σελ. 70-71



- Όσον αφορά τους εργαζόμενους μεσαίου ή υψηλού εισοδήματος, των οποίων τα ταμεία στηρίζονται σήμερα στη χρηματοδότηση από τον κρατικό προϋπολογισμό, το ύψος των συντάξεών τους θα πρέπει να προσδιορίζεται από το ύψος των εισφορών τους (κεφαλαιοποιημένων με χρήση επιλεγμένου συντελεστή μέσης ετήσιας αποδόσεως) με βάση ένα μέσο επίπεδο προσδόκιμου ζωής μετά τη συνταξιοδότηση
- Χωρίς ουσιαστική διασύνδεση των παροχών με τις εισφορές, η επιβολή της αναγκαίας υποχρεωτικότητας της συνταξιοδοτικής αποταμιεύσεως είναι ουσιαστικά αδύνατη. Για παράδειγμα, η εισφοροδιαφυγή και εισφοροαποφυγή που ταλανίζουν το ΕΣΚΑ, δεν πρόκειται να εκλείψει εάν δεν θεσπισθεί σύστημα προσδιορισμού των συντάξεων με βάση τις εισφορές
- Θα πρέπει να εξετασθούν πιο προσεκτικά οι πιθανές επιπτώσεις της εφαρμογής των κρατικά ελεγχόμενων συνταξιοδοτικών προγραμμάτων -ιδιαίτερα δε εκείνων με περιορισμένη διασύνδεση παροχών εισφορών- στη συμπεριφορά των ασφαλισμένων σε αυτά. Έχει παρατηρηθεί σε πολλές χώρες, και ιδιαίτερα στην Ελλάδα, ότι η εφαρμογή τέτοιων προγραμμάτων οδηγεί στην έξαρση των πρόωρων συνταξιοδοτήσεων με πολύ υψηλές συνταξιοδοτικές παροχές και καταλήγει στη δραματική μείωση του ποσοστού των εργαζομένων στο σύνολο του πληθυσμού ηλικίας 52-64 ετών, επιδεινώνοντας ουσιαστικά το μεγάλο πρόβλημα βιωσιμότητας των ασφαλιστικών συστημάτων λόγω της τάσεως γήρανσης του πληθυσμού.
- Ο υποχρεωτικός χαρακτήρας της συνταξιοδοτικής αποταμιεύσεως δεν προϋποθέτει τον κρατικό έλεγχο των συνταξιοδοτικών ταμείων. Αντίθετα, μπορεί τα ταμεία να ανήκουν στους ασφαλισμένους με προϋπόθεση να είναι καλά οργανωμένα και να εξασφαλίζουν αποτελεσματική διαχείριση της συνταξιοδοτικής αποταμιεύσεως των ασφαλισμένων τους. Το κράτος θέτει τους κανόνες λειτουργίας και ελέγχου αυτών των ταμείων με κύριο στόχο την προστασία της συνταξιοδοτικής περιουσίας των ασφαλισμένων και την εξασφάλιση των συντάξεών τους.

## 2.2 Γιατί οι Συντάξεις δεν Ανταποκρίνονται στην Εργασιακή Απασχόληση των Ασφαλισμένων τα Προηγούμενα Χρόνια

Υπάρχουν διάφοροι λόγοι οι οποίοι συντείνουν στο γεγονός πως οι συντάξεις στις μέρες μας δεν ανταποκρίνονται στην εργασιακή απασχόληση των ασφαλισμένων από τα προηγούμενα χρόνια. Σύμφωνα με ασφαλή συμπεράσματα, οι συντάξεις του ΙΚΑ είναι τόσο χαμηλές που δεν μπορεί με κανένα τρόπο να λυθεί το ζήτημα της βιωσιμότητας του ταμείου με περαιτέρω μείωση των συντάξεων τα επόμενα χρόνια συνεπώς και των εργαζομένων στη σημερινή εποχή και οι οποίοι θα αμείβονται χαμηλότερα. Επίσης θα πρέπει να σημειωθεί πως τρεις στους τέσσερις συνταξιούχους δηλαδή το 73% εισπράττουν συντάξεις μικρότερες από 500 ευρώ, κάτι που σημαίνει ότι μια μείωση των συντάξεων θα οδηγούσε σε επιπρόσθετη αύξηση της φτώχειας αλλά και συνέχισης του ίδιου φαινομένου τα επόμενα χρόνια<sup>18</sup>.

Συνεπώς, ο νόμος του 2008, με τις μειώσεις που επιφέρει στις επικουρικές συντάξεις, κινείται σε αντίθετη κατεύθυνση από τις συστάσεις της αναλογιστικής μελέτης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κάτι τέτοιο ισχύει και για το νόμο του έτους 2002, όπου σύμφωνα με αυτόν αλλάζει ο τρόπος υπολογισμού των συντάξεων από 1/1/2008, οδηγώντας σε περαιτέρω μείωση τους.

Ένας ακόμη λόγος για το ότι οι συντάξεις δεν ανταποκρίνονται στη σημερινή απασχόληση των εργαζομένων, είναι και η αύξηση των ορίων ηλικίας. Η εκτίμηση των επιπτώσεων μιας αύξησης της μέσης ηλικίας συνταξιοδότησης, θεωρείται μια «συνταγή» που αποτελεί τον κανόνα σε κάθε νεοφιλελεύθερη μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού και εξασφάλιση χρημάτων για μελλοντικές γενεές. Το αποτέλεσμα μιας τέτοιας πολιτικής είναι βέβαια πολύ περιορισμένο, αφού για κάθε αύξηση του μέσου πραγματικού ορίου συνταξιοδότησης κατά έναν χρόνο, η βιωσιμότητα του συστήματος επεκτείνεται κατά μερικούς μήνες μόνο. Το κόστος αύξησης των ορίων

---

<sup>18</sup>Ιδρυμα Σάκη Καράγιωργα *Κοινωνικές ανισότητες και κοινωνικός αποκλεισμός*, 1998, Αθήνα, σελ. 70-71

συνταξιοδότησης είναι πολύ μεγαλύτερο από το όφελος για τη βιωσιμότητα του συστήματος και φυσικά και τους σημερινούς εργαζομένους.

Τέλος θα πρέπει να σημειωθεί πως τα αποθεματικά των ταμείων είναι ένας ακόμη παράγοντας της χαμηλής συνταξιοδότησης των εργαζομένων. Έχει αναφερθεί πως η βασική πηγή της παθογένειας του ασφαλιστικού στη σαφώς προβληματική συνεισφορά των αποδόσεων των αποθεματικών και των επενδύσεων του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ. Η «αφαίμαξη» των αποθεματικών του ΙΚΑ από τη δεκαετία του 1950 έως και τις μέρες μας και με σκοπό την ενίσχυση της επενδυτικής δραστηριότητας σε βάρος της κοινωνικής πολιτικής, στέρησε ουσιαστικά από το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ τους απαραίτητους πόρους που θα μπορούσαν να εξασφαλίσουν την οικονομική του βιωσιμότητα χωρίς σημαντικά προβλήματα στο μέλλον.

### **3<sup>ο</sup> Κεφάλαιο: Ο Κοινωνικός Αποκλεισμός**

#### **3.1. Ορισμός του Κοινωνικού Αποκλεισμού**

Ο όρος κοινωνικός αποκλεισμός, χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά το 1989 και αποτελεί έκτοτε βασική έννοια της ευρωπαϊκής πραγματικότητας. Μελετητές της Ευρωπαϊκής Κοινότητας παρατήρησαν ότι έχουν εμφανιστεί νέες μορφές κοινωνικής στέρησης σε πολλές χώρες της Κοινότητας που χαρακτηρίζονται με τον όρο κοινωνικός αποκλεισμός που αποτελεί πλέον κοινωνικό φαινόμενο. Τα κράτη-μέλη της Ευρώπης προσπαθούν συλλογικά να το καταπολεμήσουν, αφού κρίθηκε πως το φαινόμενο αυτό αποτελεί απειλητικό παράγοντα της επίτευξης της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, που επιδιώκεται στο πλαίσιο της ανάπτυξης της ενιαίας αγοράς. Οι κύριες οικονομικές και κοινωνικές διαδικασίες, που δημιουργούν καινούργιες μορφές ανασφάλειας, αλλοτρίωσης και αποστέρησης και συμβάλλουν στην ανάπτυξη του κοινωνικού αποκλεισμού, εμφανίζοντας αποκλίσεις μεταξύ των διαφόρων χωρών και των περιοχών τους ως προς την μορφή, την ποικιλία και την έκτασή τους, παρατηρήθηκε ότι είναι:

- Η οικονομική και κοινωνική αναδιάρθρωση και ανακατανομή των πόρων, η οποία, παρότι σε μεγάλο βαθμό ευνοεί ορισμένους, έχει δυσανάλογα αρνητικές επιπτώσεις και συνέπειες στους περισσότερους, που είναι γενικότερα οι πιο φτωχοί και ευάλωτοι.
- Η μετανάστευση προς τις διάφορες χώρες της κοινότητας, η οποία, τα τελευταία χρόνια, αναπτύσσεται με αυξανόμενους ρυθμούς, λόγω των πρόσφατων γεωπολιτικών εξελίξεων στην Ανατολική Ευρώπη.
- Οι μεταβολές στη συνοχή των άτυπων διαπροσωπικών δικτύων (οικογένεια, φίλοι, γείτονες), τα οποία, εξαιτίας της αναδιάρθρωσης των οικογενειακών δομών, αντιλήψεων και αξιών, κατευθύνονται σε φαινόμενα ατομοκεντρισμού, που συνεπάγονται την ολοένα και μικρότερη στήριξη των ατόμων με κάποιου είδους ανάγκη.

Ο κοινωνικός αποκλεισμός δεν σημαίνει μόνο ανεπαρκές εισόδημα. Υπερβαίνει ακόμη και τη συμμετοχή στην εργασιακή ζωή, εκδηλώνεται σε

τομείς όπως η στέγαση, η εκπαίδευση, η υγεία και η πρόσβαση σε υπηρεσίες. Θίγει όχι μόνο άτομα που έχουν υποστεί σοβαρή οπισθοδρόμηση, αλλά και κοινωνικές ομάδες, ιδιαίτερα σε αστικές και αγροτικές περιοχές, οι οποίες αποτελούν αντικείμενο διάκρισης, διαχωρισμού ή εξασθένησης των παραδοσιακών μορφών των κοινωνικών σχέσεων<sup>19</sup>.

Γενικότερα, η επισήμανση των ρωγμών στον κοινωνικό ιστό, υποδηλώνει κάτι περισσότερο από κοινωνική ανισότητα και συνεπακόλουθα ενέχει τον κίνδυνο μιας διπλής ή κατακερματισμένης κοινωνίας. Οι ευθύνες των μόνων γονέων και τα χαμηλά επίπεδα εισοδήματος τοποθετούν τις γυναίκες, ιδίως, σε καταστάσεις φτώχειας με πενιχρές προοπτικές βελτίωσης της θέσης τους.

---

<sup>19</sup> Εταιρεία 'Ν. Πουλιαντζάς', *Ανθρώπινη Αξιοπρέπεια και Κοινωνικός Αποκλεισμός*, 1999, Αθήνα, σελ. 51-52

### 3.1.1. Τα αίτια του Κοινωνικού Αποκλεισμού

Τα αίτια του αποκλεισμού είναι πολλαπλά: η μόνιμη ανεργία και, ιδίως, η μακροχρόνια ανεργία, ο αντίκτυπος της βιομηχανικής αλλαγής σε μη ειδικευμένους εργαζόμενους, η εξέλιξη των οικογενειακών δομών και η παρακμή των παραδοσιακών μορφών αλληλεγγύης, η αύξηση του ατομικισμού και η παρακμή των παραδοσιακών αντιπροσωπευτικών θεσμών, τέλος, οι νέες μορφές μετανάστευσης, ιδιαίτερα η παράνομη μετανάστευση και οι μετακινήσεις του πληθυσμού. Όλα αυτά τα φαινόμενα συνδέονται μερικές φορές με παραδοσιακές μορφές φτώχειας που συγκεντρώνονται σε παρακμάζουσες αστικές περιοχές ή σε αγροτικές περιοχές οι οποίες υπολείπονται της γενικής προόδου στην κοινωνία<sup>20</sup>.

Βεβαίως υπάρχει μια σημαντική διαφοροποίηση σε σχέση με αυτό που παρατηρούμε στον καθημερινό λόγο: εδώ υπεισέρχεται η έννοια της “διαδικασίας”. Όμως, κρίνοντας την παρουσίαση τόσο του ίδιου του φαινομένου όσο και των αιτίων που φέρονται να το προκαλούν, διαπιστώνουμε ότι για την περιγραφή τους παρατίθενται, το ένα δίπλα στο άλλο, πολύ διαφορετικά μεταξύ τους φαινόμενα, για τα οποία δεν δίνεται, ούτε ως υπόθεση εργασίας, ένα ενοποιητικό στοιχείο.

Επιπλέον, αν και τονίζεται στην αρχή ότι η ιδιαιτερότητα του κοινωνικού αποκλεισμού συνίσταται στο γεγονός ότι αποτελεί διαδικασία που οδηγεί στη φτώχεια και στην περιθωριοποίηση, το κείμενο καταλήγει σε μία ταύτιση αιτίων και όψεων του φαινομένου. Δηλαδή, τελικά, ο ορισμός του κοινωνικού αποκλεισμού αποτελεί τη βάση επάνω στην οποία οικοδομείται η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την καταπολέμησή του κοινωνικού αποκλεισμού δεν διαφέρει αισθητά από τον προεπιστημονικό ορισμό που δίνεται στο πλαίσιο του καθημερινού λόγου.

---

<sup>20</sup> Εταιρεία 'Ν. Πουλιαντζάς', *Ανθρώπινη Αξιοπρέπεια και Κοινωνικός Αποκλεισμός*, 1999, Αθήνα, σελ. 55



### 3.1.2. Ο Κοινωνικός αποκλεισμός ως παρεμπόδιση στην απορρόφηση Δημόσιου και Κοινωνικού πλούτου

«Κοινωνικός αποκλεισμός» με τον ορισμό αυτό είναι μια διαφορετική έννοια από εκείνες της φτώχειας και της περιθωριοποίησης. Κοινωνικός αποκλεισμός είναι η παρεμπόδιση απορρόφησης κοινωνικών και δημόσιων αγαθών, όπως είναι π.χ. αυτά της εκπαίδευσης, του συστήματος υγειονομικής περίθαλψης κλπ., η έλλειψη των οποίων οδηγεί συνήθως και στην οικονομική ανέχεια και στην περιθωριοποίηση.

Ο όρος "κοινωνικός αποκλεισμός" χαρακτηρίζει, δηλαδή, τόσο μία κατάσταση όσο και μια διαδικασία. Για μια ανθρώπινη διαβίωση οι άνθρωποι έχουν στη διάθεσή τους πέρα από το προσωπικό τους εισόδημα και δημόσιο και κοινωνικό πλούτο, του οποίου κάνουν χρήση σε διαφορετικό βαθμό. Έτσι, όποια παιδιά έχουν φοιτήσει μόνο στην υποχρεωτική εκπαίδευση έχουν χρησιμοποιήσει από το δημόσιο πλούτο ένα συγκεκριμένο ποσό, που μπορούμε για κάθε χώρα να το υπολογίσουμε επακριβώς.

Εάν κάποια παιδιά συνεχίσουν και τελειώσουν και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, αυτά έχουν απορροφήσει από το δημόσιο πλούτο ένα μεγαλύτερο ποσό. Εάν, τέλος, κάποια από αυτά φοιτήσουν στο πανεπιστήμιο και ολοκληρώσουν πανεπιστημιακές σπουδές, τότε αυτά απορροφούν από το δημόσιο πλούτο ένα πολύ μεγαλύτερο ποσό.

Το ίδιο συμβαίνει και σε μια σειρά από άλλες δραστηριότητες. Έτσι, όποιο άτομο επισκέπτεται ένα θέατρο που επιδοτείται από το κράτος ή επισκέπτεται ένα μουσείο, αυτό απορροφά ένα μέρος του δημόσιου και κοινωνικού πλούτου. Παρομοίως χρησιμοποιεί δημόσιο και κοινωνικό πλούτο όποιο άτομο έχει το δικαίωμα να χρησιμοποιήσει ένα σύστημα υγείας στο οποίο επενδύονται υψηλά ποσά. Ή όποιο έχει τη δυνατότητα να χρησιμοποιεί για τις απαραίτητες μετακινήσεις του ένα πρόσφορο οδικό σύστημα ή ένα πρόσφορο επιδοτούμενο σύστημα δημόσιων συγκοινωνιών.

Σημαντικό είναι το εξής, όσο λιγότερο δημόσιο και κοινωνικό πλούτο απορροφά ένας άνθρωπος τόσο μεγαλύτερη η πιθανότητα να διολισθήσει σε συνθήκες φτώχειας. Όμως ο βαθμός απορρόφησης δημόσιου πλούτου δεν

είναι τυχαίο γεγονός. Ορισμένες ομάδες ανθρώπων έχουν περισσότερες δυνατότητες να απορροφήσουν δημόσιο πλούτο και άλλες λιγότερο<sup>21</sup>.

---

<sup>21</sup> [www.eled.auth.gr/tsiakalos](http://www.eled.auth.gr/tsiakalos)

### 3.1.3. Ο Κοινωνικός Αποκλεισμός για τα Άτομα Τρίτης Ηλικίας

Από παλιά είναι γνωστός ο υποτιμητικός και περιφρονητικός τρόπος αντιμετώπισης της διαφορετικότητας των ανθρώπων. Οι ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού που υπόκεινται σε κοινωνικές διακρίσεις είναι πολλές και είναι οι ακόλουθες<sup>22</sup>:

- ✓ Η Τρίτη ηλικία, με την οποία και ασχολούμαστε
- ✓ Οι Μετανάστες
- ✓ Οι Πρόσφυγες
- ✓ Οι Παλιννοστούντες
- ✓ Οι Τσιγγάνοι
- ✓ Οι Άνεργοι
- ✓ Τα Άτομα με αναπηρίες και χρόνιες παθήσεις
- ✓ Οι ψυχικά ασθενείς
- ✓ Οι Χρήστες Ουσιών
- ✓ Οι Αποφυλακισμένοι
- ✓ Οι Μονογονεϊκές Οικογένειες
- ✓ Οι Άποροι
- ✓ Οι κάτοικοι παραμεθόριων περιοχών
- ✓ Οι Άστεγοι και
- ✓ Τα άτομα με διαφορετικό σεξουαλικό προσανατολισμό.

---

<sup>22</sup> [www.ika.gr](http://www.ika.gr)

Οι ηλικιωμένοι είναι άνθρωποι που επειδή ακριβώς έχουν περάσει το μεγαλύτερο μέρος της ζωής τους κατά το οποίο εργάστηκαν σκληρά και αντιμετώπισαν τις δύσκολες και σκληρές καταστάσεις της ζωής, νιώθουν ότι δεν έχουν πλέον δυνάμεις και κουράγια και προτιμούν έτσι να ζουν στο περιθώριο, κρατώντας χαμηλούς τόνους. Αυτό δεν σημαίνει όμως ότι δεν είναι άνθρωποι με δικαιώματα. Δυστυχώς ανέκαθεν η πολιτεία είχε βάλει στο περιθώριο τους συνταξιούχους επειδή τους προσέφερε πενιχρές συντάξεις. Η αξιοπρέπεια είναι θεμελιώδες δικαίωμα όλων των ανθρώπων, όλων των ηλικιών και πόσο μάλλον για τη συγκεκριμένη κατηγορία ανθρώπων που έχουν μοχθήσει και συμβάλει στην κοινωνική εξέλιξη της Ελλάδας. Αντί λοιπόν να σεβόμαστε τους ηλικιωμένους ανθρώπους που δεν έχουν πια δυνάμεις και πολύ από αυτούς είναι και άρρωστοι, εμείς τους βάζουμε μια «ταμπέλα» και τους αφήνουμε στο περιθώριο. Η σωστή στάση απέναντι τους θα ήταν να τους προσφέρεται μια στοιχειώδης σύνταξη ώστε να μπορούν να προσφέρουν στον εαυτό τους και στα χρόνια που τους απομένουν μια αξιοπρεπή ζωή, με την ιατροφαρμακευτική τους περίθαλψη και το δικαίωμα τους να συμμετέχουν σε κοινωνικές εκδηλώσεις. Οι κοινωνικές εκδηλώσεις έχουν μεγάλη σημασία γιατί τους προσφέρει ψυχολογική υποστήριξη και τους κάνει να νιώθουν ενεργά μέλη των γεγονότων που διαδραματίζονται στην κοινωνία στην οποία ζουν.

Όταν η πολιτεία δεν τους δίνει την σύνταξη που πρέπει για να εξασφαλίσουν τα προς το ζην τους τότε έχουμε την εμφάνιση του φαινομένου του κοινωνικού αποκλεισμού. Αυτόματα οι ηλικιωμένοι αγχώνονται για το πώς θα καταφέρουν να ανταπεξέλθουν στις δυσκολίες, έχουν ανασφάλεια, φόβο, περιορίζονται στο σπίτι τους επειδή ντρέπονται για την κατάληξη τους και μοιραία έρχεται και ο θάνατος που σε μεγάλο ποσοστό στις μέρες μας συνεπάγεται λόγω της παραίτησης των ηλικιωμένων από την ίδια την ζωή.

Η κοινωνία μας δεν μπορεί να προσφέρει ασφάλεια και βεβαιότητα σε κανένα μέλος της. Τα πράγματα πλέον είναι ρευστά και ασταθή. Άνθρωποι που έχουν μια καλά αμειβόμενη εργασία μπορεί την επόμενη μέρα να μην την έχουν λόγω της παγκοσμιοποίησης και της ευρύτερης επιρροής που έχουν τα οικονομικά όλων των χωρών. Όλα λειτουργούν πλέον σε συνάρτηση.

Φανταστείτε λοιπόν πως είναι τα πράγματα για τις μειονότητες σήμερα συμπεριλαμβανομένου και των ηλικιωμένων. Δεν πρέπει να ξεχνάμε πως κάποτε θα βρεθούμε στην θέση τους ως φυσική συνέπεια της ύπαρξης μας και θα απαιτούμε και εμείς σεβασμό, μια ζωή με αξιοπρέπεια, να μας υπολογίζουν ως μέλη αυτής της κοινωνίας ώστε να εξαλείψουμε τον κοινωνικό αποκλεισμό<sup>23</sup>.

---

<sup>23</sup> Εταιρεία 'Ν. Πουλιαντζάς', *Ανθρώπινη Αξιοπρέπεια και Κοινωνικός Αποκλεισμός*, 1999, Αθήνα, σελ. 80-81

### 3.2 Συντάξεις και Κοινωνικός Αποκλεισμός

Σύμφωνα με διάφορες ιστορικές μελέτες αλλά και την ανάπτυξη των συνταξιοδοτικών συστημάτων, έχει αναδειχθεί πως μια βασική διάκριση ως προς τη μέθοδο χρηματοδότησης των ταμείων με σκοπό την καταβολή συντάξεων στους συνταξιούχους, αυτή διακρίνεται ανάμεσα σε διανεμητικά και κεφαλαιοποιητικά συστήματα. Τα διανεμητικά αυτά συστήματα στηρίζονται στην αρχή των τρεχουσών πληρωμών, δηλαδή οι σημερινοί εργαζόμενοι καταβάλλουν τις εισφορές από τις οποίες χρηματοδοτούνται οι τρέχουσες συντάξεις. Το θέμα όμως είναι για πόσο θα υπάρχουν τα χρήματα στα ταμεία να καταβάλλονται οι συντάξεις αλλά και να αποφεύγουν τον κοινωνικό αποκλεισμό οι συνταξιούχοι των διαφόρων δημοσίων ταμείων<sup>24</sup>.

Από την παραπάνω αρχή προκύπτει και το βασικό χαρακτηριστικό αυτού του τρόπου χρηματοδότησης: η διαγενεακή αλληλεγγύη. Ιστορικά, το εν λόγω μοντέλο προέκυψε από τη μετεξέλιξη της αλληλοβοηθητικής ασφάλισης που αναπτύχθηκε κυρίως ανάμεσα στους μισθωτούς και για αυτό το λόγο στηρίζεται στις εισφορές. Η ανάδειξή του σε κυρίαρχο μοντέλο οφείλεται, σε ορισμένες περιπτώσεις, στους αγώνες διάφορων μερίδων της εργατικής τάξης, ενώ σε άλλες περιπτώσεις στην πρωτοβουλία της κρατικής γραφειοκρατίας.

Αποτελεί επίσης γεγονός πως η πλειονότητα των ασφαλιστικών συστημάτων της Ηπειρωτικής Ευρώπης λειτουργούν στη βάση του διανεμητικού μοντέλου, εφόσον είναι το μόνο που παράγει την απαιτούμενη κοινωνική αλληλεγγύη και χωρίς να οδηγεί τους συνταξιούχους στον κοινωνικό αποκλεισμό. Το γεγονός βέβαια ότι το διανεμητικό σύστημα είναι μια κοινωνικά γειωμένη μέθοδος χρηματοδότησης των συντάξεων, το καθιστά αυτόματα αρκετά ευαίσθητο στις μεταβολές της κοινωνικοπολιτικής και της εργασιακής δομής με αποτέλεσμα σε ορισμένες περιπτώσεις την πρόκληση του κοινωνικού αποκλεισμού λόγω των χαμηλών απολαβών των συντάξεων.

Η χρυσή εποχή για τα διανεμητικά συστήματα και συνεπώς της καταβολής συντάξεων, ήταν η περίοδος της κενσσιανής συναίνεσης και όταν

---

<sup>24</sup> Νεκτάριος Μ., *Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα*, 1996, Financial Forum, Αθήνα, σελ.83



ο βασικός προσανατολισμός των κρατικών πολιτικών ήταν η επίτευξη της πλήρους απασχόλησης και η ενίσχυση της συνολικής ζήτησης με σκοπό την αποταμίευση των ταμείων για μελλοντικές πληρωμές.

Το αυξημένο επίπεδο απασχόλησης παλαιότερα ήταν εκείνο το οποίο διέυρνε σημαντικά τη δεξαμενή των εισφορών εξασφαλίζοντας ένα ικανοποιητικό επίπεδο συντάξεων ενάντια στον όποιο κοινωνικό αποκλεισμό, το οποίο με τη σειρά του ενίσχυε την αγοραστική δύναμη όσων ήταν έξω από την αγορά εργασίας διασφαλίζοντας το επίπεδο της συνολικής ζήτησης. Η «διάρρηξη» όμως της κεϋνσιανής συναίνεσης, σε συνδυασμό με τις δημογραφικές μεταβολές, οδήγησε τα διανεμητικά συστήματα σε κρίση και συνεπώς και τις καταβολές των συντάξεων<sup>25</sup>. Πιο συγκεκριμένα, η εγκατάλειψη της πλήρους απασχόλησης και η εισαγωγή των ευέλικτων μορφών εργασίας συρρίκνωσαν σημαντικά το ασφαλισμένο εργατικό δυναμικό, περιορίζοντας τη «δεξαμενή» των εισφορών οδηγώντας στην κοινωνική απομόνωση και τον αποκλεισμό των συνταξιούχων. Από την άλλη πλευρά επίσης, το πέρασμα της γενιάς της πλήρους απασχόλησης στη σύνταξη οδήγησε σε επέκταση των απαιτούμενων κονδυλίων, τα οποία σε αρκετές περιπτώσεις ξεπερνούν τις καταβαλλόμενες εισφορές από τους εργαζόμενους.

Οι συντάξεις που καταβάλλονται στις μέρες μας χρηματοδοτούνται από τις εισφορές των εργαζομένων και των εργοδοτών οι οποίες όμως είναι περιορισμένες, τη συμμετοχή του κράτους και τις αποδόσεις των αποθεματικών και των επενδύσεων. Οι τέσσερις αυτές παράμετροι λειτουργούν συμπληρωματικά στη κάθε μια. Με άλλα λόγια αν μειωθεί η συνεισφορά μιας παραμέτρου, θα πρέπει να αυξηθεί αντίστοιχα κάποια άλλη, ώστε οι συντάξεις να παραμείνουν σταθερές ή τουλάχιστον να μην μειωθούν περαιτέρω.

---

<sup>25</sup> Νεκτάριος Μ., *Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα*, 1996, Financial Forum, Αθήνα, σελ.83

## **4ο Κεφάλαιο: Συνταξιοδότηση Ασφαλισμένων στα Δημόσια Ταμεία και Κοινωνικός Αποκλεισμός - Περίπτωση Μελέτης Ασφαλισμένων στα Ταμεία ΙΚΑ& ΟΓΑ**

### **4.1 Η Κατάσταση του Αγροτικού Τομέα στην Ελλάδα από την Οποία Επηρεάζεται Σημαντικά η Λειτουργία του Ταμείου ΟΓΑ και οι Καταβολές των Συντάξεων**

Το κύριο χαρακτηριστικό του αγροτικού και κτηνοτροφικού τομέα της χώρας μας την τελευταία διετία αντικατοπτρίζεται στην εξαιρετικά μεγάλη μείωση της αγροτικής παραγωγής καθώς και στο σύνολο σχεδόν των αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων.

Πρόκειται δηλαδή για ένα γεγονός το οποίο οδηγεί σε πτώση των επενδύσεων, μείωση της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας της αγροτικής παραγωγής, σημαντική επιδείνωση του εμπορικού ισοζυγίου στα αγροτικά προϊόντα αλλά και καθοδική πορεία της απασχόλησης στο συγκεκριμένο κλάδο στις μέρες μας.

Κατά τη διετία 2006-2007 και σύμφωνα με στοιχεία της ΠΑΣΕΓΕΣ, σημειώθηκε μια σημαντική κάμψη στην παραγωγή των περισσότερων αγροτικών προϊόντων (ΠΑΣΕΓΕΣ, Στατιστικά Στοιχεία 2008). Η δυσμενέστερη εικόνα αποτυπώνεται ουσιαστικά στην καλλιέργεια των δύο παραδοσιακών δυναμικών προϊόντων τα οποία έχουν σχεδόν εξαφανιστεί ως αποτέλεσμα βέβαια της νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής σε συνδυασμό με τις συνθήκες που επικρατούν στις αγροτικές περιοχές και κατ' επέκταση σε αυτά τα επαγγέλματα.

Η μείωση της παραγωγής θεωρείται δραματική και σε μια σειρά άλλων προϊόντων, όπως η σταφίδα (-46%), το βαμβάκι (-30%), τα σιτηρά (-25%), το ελαιόλαδο (22%) και το κρασί (-14%)<sup>26</sup>.

Θα πρέπει επίσης να αναφερθεί πως την καλλιεργητική περίοδο 2007-2008 σημειώθηκε σχετική ανάκαμψη της καλλιέργειας σιτηρών και λόγω της

<sup>26</sup> ΠΑΣΕΓΕΣ, Στατιστικά Στοιχεία 2008

ραγδαίας διεθνούς αύξησης των τιμών και βαμβακιού, λόγω της διατήρησης των κοινοτικών ενισχύσεων. Ιδιαίτερα σημαντική είναι η αύξηση της καλλιεργούμενης έκτασης καλαμποκιού κατά 600.000 στρέμματα και σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης<sup>27</sup>.

Ο τομέας των οπωροκηπευτικών βέβαια παρουσιάζει μια ιδιαιτερότητα. Ενώ διαφαίνεται μια τάση αύξησης του όγκου της παραγωγής, αυτή μένει αδιάθετη κάτι το οποίο έχει ως αποτέλεσμα της επέκτασης προς Βορρά των ζωνών παραγωγής λόγω της κλιματικής αλλαγής, της εισόδου στον κλάδο μεγάλου αριθμού γεωργών που εγκαταλείπουν τις εκτατικές καλλιέργειες, του υψηλού κόστους παραγωγής και των αθρόων εισαγωγών από τρίτες χώρες προς στην Ελλάδα.

Οι αυξομειώσεις οι οποίες παρουσιάζονται στους επιμέρους κλάδους λαμβάνουν κάποιες ανεξέλεγκτες διαστάσεις, εξαιτίας της ανυπαρξίας σχεδιασμού σε εθνικό επίπεδο. Παράλληλα, η πτώση της αξίας της αγροτικής παραγωγής θεωρείται η συνεχής και διαρκής και όπως φαίνεται από την εξέλιξη της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας του αγροτικού τομέα. Στο διάστημα μάλιστα της τετραετίας από το 2004-2007 συρρικνώθηκε, σε σταθερές τιμές, κατά 24%. Με το τρόπο αυτό, αν εκτιμήσει κανείς σήμερα τη συμβολή του αγροτικού τομέα στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, θα διαπιστώσει ότι μετά βίας υπερβαίνει το 3%, όταν το 2004 ήταν στο 4,93%<sup>28</sup>. Συνεπώς ο ρόλος του ΟΓΑ γίνεται ακόμα δυσκολότερος καθώς το έργο που έχει αναλάβει επιβαρύνεται ακόμα περισσότερο από την μείωση της γεωργικής παραγωγής ανά έτος.

Θα πρέπει επίσης να αναφερθεί πως σημαντική εξάλλου επιδείνωση παρουσίασε το εμπορικό ισοζύγιο αγροτικών προϊόντων το έτος 2007 σε σχέση με το 2006, εξέλιξη η οποία αποτελεί πρόσθετο πλήγμα στη μειούμενη ανταγωνιστικότητα των αγροτικών προϊόντων. Είναι χαρακτηριστικό εξάλλου ότι το έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο του τομέα από 2 δις ευρώ το έτος 2006 έφθασε τα 2,6 δις ευρώ το έτος 2007, παρουσιάζοντας μια αύξηση κατά 24%, και η οποία οφείλεται στη μείωση των εξαγωγών - κυρίως του ελαιόλαδου (-27,8%) σε συνδυασμό με τη σημαντική αύξηση των εισαγωγών (+12%).

<sup>27</sup> ΠΑΣΕΓΕΣ, Στατιστικά Στοιχεία 2008

<sup>28</sup> ΠΑΣΕΓΕΣ, Στατιστικά Στοιχεία 2008

Επιτείνεται λοιπόν με αυτό το τρόπο και μακροπρόθεσμα το σοβαρότατο πρόβλημα διατροφικής εξάρτησης της χώρας.

Οι δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις στον γεωργικό τομέα εμφανίζουν επίσης μια πτωτική τάση σε μακροχρόνια βάση, με χαμηλή αξιοποίηση κεφαλαιακών δομών σύγχρονης τεχνολογίας και με ασύνδετο και διάσπαρτο σύστημα μεταποίησης και εμπορίας αγροτικών προϊόντων και με παντελή έλλειψη στρατηγικής για τις μεταφορές και την οργάνωση των εσωτερικών αγορών. Ιδιαίτερα δε στη μεταποίηση αγροτικών προϊόντων, η δημόσια δαπάνη η οποία διατίθεται στο νέο *Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης* ανέρχεται σε 350 εκατομμύρια ευρώ και είναι μειωμένη κατά περισσότερο από 50% εκείνης που διατέθηκε στη διάρκεια της εφαρμογής του Γ' ΚΠΣ και ανήλθε σε 722 εκατομμύρια ευρώ<sup>29</sup>.

Η αξιοσημείωτη όμως αυτή μείωση του όγκου και της αξίας της αγροτικής και κτηνοτροφικής παραγωγής στην Ελλάδα κατά το χρονικό διάστημα της διετίας 2006-2007, οφείλεται περισσότερο στην εφαρμογή της νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ), με αιχμή την αποσύνδεση της παραγωγής από την ενιαία οικονομική ενίσχυση. Ταυτόχρονα, η αλματώδης αύξηση των τιμών βασικών αγροτικών εφοδίων όπως λιπάσματα, ζωοτροφές και φυτοφάρμακα, η οποία ανήλθε έως και σε 100% το έτος 2008 και σε μικρότερο βαθμό στο πολλαπλασιαστικό υλικό, αποτελεί ουσιαστικά μια ακόμη σημαντική αιτία για τη μείωση της αγροτικής παραγωγής.

Οι αγρότες - παραγωγοί αδυνατούν πλέον να αντεπεξέλθουν στις οικονομικές τους υποχρεώσεις, καθώς το κόστος της καλλιέργειας και παραγωγής έχει αυξηθεί σε δραματικό βαθμό. Οι τιμές της λιανικής αναλογικά δεν ακολούθησαν την αύξηση του κόστους και το κυριότερο απ' όλα, οι αυξήσεις δεν έφτασαν στους παραγωγούς.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat, το μέσο αποπληθωρισμένο αγροτικό εισόδημα το 2007 στην Ελλάδα παρουσίασε μείωση κατά 0,3%, με εκτιμώμενη αύξηση στο σύνολο της ΕΕ των 27 κατά 5,4%<sup>30</sup>. Μεταξύ του έτους 1996 και 2007, το γεωργικό εισόδημα στην Ελλάδα μειώθηκε κατά 24%, ενώ αντίθετα ο αντίστοιχος μέσος όρος για την Ευρωπαϊκή Ένωση των

<sup>29</sup> ΠΑΣΕΓΕΣ, Στατιστικά Στοιχεία 2008

<sup>30</sup> ΠΑΣΕΓΕΣ, Στατιστικά Στοιχεία 2008

27 παρουσιάζει σταθερή αυξητική τάση και την περίοδο 2001-2007 αυξήθηκε κατά 5%. Κρίσιμη παράμετρος στη μείωση της αγροτικής παραγωγής είναι πλέον και η αλλαγή των κλιματολογικών συνθηκών που βιώνουμε ήδη τα τελευταία χρόνια. Η παρατεταμένη ανομβρία, η λειψυδρία και η ξηρασία καθώς και οι επιπτώσεις των καταστροφικών πυρκαγιών καθιστούν πλέον ευάλωτες τις καλλιέργειες αυτές.

Η δραστική μείωση όμως του αγροτικού εισοδήματος οδηγεί σε αδυναμία επιβίωσης τα μικρά και μεσαία αγροτικά νοικοκυριά, επιταχύνοντας έτσι τις διαδικασίες ερήμωσης της υπαίθρου και δυσχεραίνοντας το έργο των αγροτών που απομένουν εκεί. Οι αγρότες εγκαταλείπουν κατά χιλιάδες την παραγωγή. Μόνο κατά τη διετία 2006 - 2007, οι απασχολούμενοι στην αγροτική παραγωγή μειώθηκαν κατά 40.000. Στο διάστημα από το 2000-2007, το ποσοστό αγροτικής απασχόλησης επί του συνόλου του ενεργού πληθυσμού μειώθηκε σχεδόν στο μισό, από 17% σε περίπου 9,5%<sup>31</sup>.

Ως εκ τούτου το ύψος δανεισμού από τον ΟΓΑ τα τελευταία χρόνια είναι εκρηκτικό, με τη δραστηριοποίηση πλέον στον αγροτικό τομέα του συνόλου των ελληνικών τραπεζών με την αγροτική τράπεζα όμως να κρατά τη «μερίδα του λέοντος», ενώ οι στρεβλώσεις της αγοράς, η ανεξέλεγκτη κερδοσκοπία, οι εναρμονισμένες πρακτικές καθώς και η πλήρης αδράνεια των μηχανισμών ελέγχου αποτελούν επίσης κρίσιμες συνιστώσες της κρίσης.

Ο τρόπος διαχείρισης των κοινοτικών ενισχύσεων όπου εκτός από σημαντικό στήριγμα του γεωργικού οικογενειακού εισοδήματος θα έπρεπε να αποτελούν και εργαλείο ανάπτυξης του αγροτικού τομέα, αποδεικνύει τη δικομματική ευθύνη και συνενοχή στη διασπάθιση του δημόσιου χρήματος με μοναδικό σκοπό την εξυπηρέτηση πελατειακών σχέσεων και την τροφοδοσία των μηχανισμών διαίωσης της πολιτικής τους εξουσίας<sup>32</sup>.

<sup>31</sup> ΠΑΣΕΓΕΣ, Στατιστικά Στοιχεία 2008

<sup>32</sup> ΠΑΣΕΓΕΣ, Στατιστικά Στοιχεία 2008



#### **4.2 Οι Προγραμματικοί Στόχοι του Δημοσίου Ταμείου ΟΓΑ με Σκοπό την Αναδιάρθρωση του Κλάδου και την Εξασφάλιση των Μελλοντικών Καταβολών Συντάξεων και των Ασφαλισμένων**

Με δεδομένη την πολλαπλότητα αλλά και την πολυμορφία της Ελληνικής γεωργίας όπως οι ορεινές, νησιωτικές και μειονεκτούσες περιοχές, πεδινή γεωργία και βιολογική γεωργία, οι πολιτικές στήριξης από μέρους της Αγροτικής τράπεζας και για να έχουν αποτελέσματα, θα πρέπει να συνδυάζονται με διαφοροποιημένα προγράμματα και παρεμβάσεις. Το αγροτικό πρόβλημα στην Ελλάδα σήμερα είναι σύνθετο, γιατί υπάρχουν Εθνικές πολιτικές που εκπορεύονται από την εκάστοτε Ελληνική κυβέρνηση και τα θεσμοθετημένα όργανα των αγροτών, ενώ επίσης υπάρχει και η πολιτική που εκπορεύεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Είναι αναγκαίο λοιπόν να υπάρξουν παρεμβάσεις και στα δυο αυτά επίπεδα, προκειμένου να αλλάξει η σημερινή κατάσταση. Είναι επομένως αναγκαία η ριζική αναθεώρησή της γεωργίας γύρω από τρεις άξονες και η οποία πραγματοποιείται με την βοήθεια των υπευθύνων της αγροτικής τράπεζας ως ακολούθως<sup>33</sup> :

- Μεγάλη ανακατανομή πόρων από τις μεγάλες εκμεταλλεύσεις της βιομηχανοποιημένης γεωργίας προς τους μικρομεσαίους αγρότες και τη χωρική γεωργία.
- Αναδιάρθρωση της κοινοτικής αγροτικής παραγωγής, από τα πλεονασματικά προϊόντα, κυρίως των χωρών του Βορρά, στα ελλειμματικά προϊόντα, κυρίως των χωρών του Νότου όπως για παράδειγμα τα σπυροκρηπυτικά, ελαιόλαδο και ζάχαρη.
- Αλλαγή στα παραγωγικά πρότυπα και στην ποιότητα των προϊόντων, από τα μεταλλαγμένα και επικίνδυνα για την υγεία προϊόντα στα παραγόμενα με περιορισμένη χρήση φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων, στα βιολογικά και στα προϊόντα ελεγχμένης ποιότητας.

---

<sup>33</sup> Τηνιός Π., « Κοινωνία, Οικονομία, Συντάξεις: Κρυμμένος θησαυρός» 2001, Παπαζήσης, Αθήνα, σελ. 82



- Επίσης, πρέπει να διατηρηθούν οι επιδοτήσεις που δεν προωθούν την παραγωγή πλεονασματικών αγροτικών προϊόντων και να υπάρξουν ειδικές δεσμεύσεις κατοχύρωσης της εμπορικής ταυτότητας των προϊόντων όπως πιστοποιημένης ονομασίας προέλευσης καθώς και γεωγραφικής ένδειξης προέλευσης.

Τέλος, θα πρέπει να αναφερθεί πως οι παρεμβάσεις της Ελλάδας μέσω των αρμοδίων υπουργείων και του συγκεκριμένου δημοσίου ταμείου καθώς και της Ευρωπαϊκής Ένωσης στους διεθνείς οργανισμούς με σκοπό την ανάπτυξη της αγροτικής οικονομίας, θα πρέπει να είναι σε αντιστοιχία με τις απαιτήσεις μιας δημοκρατικής ρύθμισης των διεθνών οικονομικών σχέσεων, ελέγχου της δράσης των πολυεθνικών, προώθησης της βιώσιμης ανάπτυξης, ισότιμης οικονομικής συνεργασίας μεταξύ χωρών και στήριξης της ανάπτυξης των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών. Το διεθνές εμπόριο των αγροτικών προϊόντων θα πρέπει να μπει σε νέες βάσεις υπό την εποπτεία του ΟΗΕ και να έχει ως προτεραιότητα την τοπική και περιφερειακή παραγωγή αντί για τις εξαγωγές.

Κρίσιμη προϋπόθεση για την προώθηση της εναλλακτικής στρατηγικής στον αγροτικό τομέα είναι η ανάπτυξη μιας ομάδας μικρομεσαίων αγροτών, μακριά από τις πρακτικές των γραφειοκρατικών κορυφών του αγροτοσυνδικαλιστικού και αγροτοσυνεταιριστικού κινήματος. Ταυτόχρονα, χρειάζεται η προώθηση της κοινής δράσης με τους μικρομεσαίους αγρότες σε Ευρωπαϊκό και Διεθνές επίπεδο και η πορεία τους με τα κοινωνικά κινήματα κατά της παγκοσμιοποίησης. Ωστόσο, ακόμα και σήμερα, με την ουσιαστική παρέμβαση του αγροτικού κινήματος σε Εθνικό και Υπερεθνικό επίπεδο και τη συντονισμένη δράση των τραπεζικών δυνάμεων που επιδιώκουν προοδευτικές αλλαγές, είναι εφικτό να προωθηθούν άμεσοι στόχοι και να ικανοποιηθούν αιτήματα όπως ακολούθως :

- Να μην αποσυνδεθούν από μέρους της τράπεζας οι επιδοτήσεις από το παραγόμενο προϊόν, γιατί η αποσύνδεση αυτή θα οδηγήσει σε κατάρρευση όλων των εθνικών προϊόντων και σε κρίση βιομηχανικών κλάδων που στηρίζονται σ' αυτά

- Να κατοχυρωθεί πλαφόν παραγωγής για όλα τα εθνικά προϊόντα στα επίπεδα που έχουν προτείνει τα θεσμοθετημένα όργανα των αγροτών.
- Να αυξηθούν οι δαπάνες της ΚΑΠ και βέβαια να αυξηθούν συνολικά οι πόροι που διαθέτει η Ευρωπαϊκή Ένωση τουλάχιστον στο 5% του ΑΕΠ.
- Να συνεχιστούν τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης για μειονεκτικές περιφέρειες, όπως είναι οι περισσότερες ελληνικές περιφέρειες.
- Να ληφθούν ειδικά οικονομικά μέτρα στήριξης των μικρομεσαίων αγροτών
- Να σταματήσει η άλωση του γενετικού υλικού από τις πολυεθνικές. Να τροποποιηθεί ο Κανονισμός Πιστοποίησης, προκειμένου να διασφαλιστεί το δικαίωμα της αναπαραγωγής σπόρων από τους αγρότες, να διασωθούν και να προωθηθούν οι ντόπιες ποικιλίες σπόρων και φυλές ζώων.
- Να εξασφαλιστεί το δικαίωμα των αγροτών και των καταναλωτών να μην χρησιμοποιούν τα μεταλλαγμένα, με την απαγόρευση των μεταλλαγμένων σπόρων, την καθιέρωση μηδενικού συντελεστή επιμόλυνσης, την υποχρεωτική σήμανση και ιχνηλασιμότητα των μεταλλαγμένων οργανισμών και των προϊόντων στα οποία χρησιμοποιούνται, στα τρόφιμα και στις ζωοτροφές.

### 4.3 Σύγκριση Ατόμων Άνω των 60 Ετών με Σύνταξη από ΙΚΑ & ΟΓΑ και Προβλήματα Διαβίωσης

Είναι γεγονός ότι η μεγαλύτερη πλειοψηφία των συνταξιούχων που λαμβάνει από το κράτος συντάξεις από τα δημόσια ταμεία ασφάλισης ΙΚΑ και ΟΓΑ, εκείνες χαρακτηρίζονται ως σημαντικά «μικρές» σε σχέση με το πραγματικό κόστος ζωής στις μέρες μας.

Αποτελεί επίσης γεγονός, ότι οι συνταξιούχοι ή διαφορετικά όπως είχε ειπωθεί στο παρελθόν τα «περήφανα γηρατειά» της χώρας, αποτελούν τον κύριο κορμό στη στρατιά των δύο και πλέον εκατομμυρίων Ελλήνων που ζουν στο όριο της φτώχειας ή και κάτι από αυτό με αποτέλεσμα τον κοινωνικό αποκλεισμό.

Οι συντάξεις του ΟΓΑ και του ΙΚΑ επί της ουσίας δε διαφέρουν από κάποια προνοιακά βοηθήματα, δεν αντέχουν σε καμία σύγκριση καθώς και σε καμία λογική. Είναι πολλοί εκείνοι οι οποίοι δεν βρίσκουν καμία διαφορά ανάμεσα στις συντάξεις του ΙΚΑ και ΟΓΑ και όπως έχουν αναφέρει ποίες ανάγκες και ποιο επίπεδο ζωής μπορεί να ικανοποιήσει κάποιος συνταξιούχος του ΙΚΑ και του ΟΓΑ με συντάξεις των 400 και 500 ευρώ<sup>34</sup>. Δεν θα πρέπει επίσης να παραληφθεί το γεγονός πως το 71% των συντάξεων του ΙΚΑ είναι κάτω από τα 600 ευρώ τον μήνα ενώ στο ταμείο του ΟΓΑ, το αντίστοιχο ποσοστό των ασφαλισμένων κυμαίνεται στο 62%<sup>35</sup>.

Πολλοί τις χαρακτηρίζουν ως συντάξεις πείνας αφού δεν διασφαλίζουν ένα, έστω στοιχειώδες, επίπεδο διαβίωσης και έχουν ως αποτέλεσμα των κοινωνικό αποκλεισμό των συνταξιούχων. Είναι αρκετές επίσης οι περιπτώσεις όπου καταγράφεται το μεγάλο παράπονο της τρίτης ηλικίας και των «περήφανων γηρατειών» που παρόλα τα προβλήματα δεν εγκαταλείπουν και συνεχίζουν να δίνουν το δικό τους σκληρό αγώνα για την επιβίωση έστω και με τις μικρές συντάξεις των ταμείων ΙΚΑ και ΟΓΑ.

<sup>34</sup> Τηνιός Π., *Κοινωνία, Οικονομία, Συντάξεις: Κρυμμένος θησαυρός*, 2001, Παπαζήσης, Αθήνα, σελ. 85-90

<sup>35</sup> Τηνιός Π., *Κοινωνία, Οικονομία, Συντάξεις: Κρυμμένος θησαυρός*, 2001, Παπαζήσης, Αθήνα, σελ. 85-90

Σύμφωνα με μαρτυρίες ατόμων ηλικίας 72, 78 και 82 ετών, οι συντάξεις που λαμβάνουν από το κράτος και το ταμείο του ΙΚΑ ανέρχεται στα 599, 76 ευρώ<sup>36</sup>. Όπως οι ίδιοι αναφέρουν, από την στιγμή που ξεκίνησαν να εργάζονται τόσο εκείνοι, όσο και οι συνάδελφοί τους πλήρωναν τις εισφορές στο ταμείο με την προϋπόθεση ότι θα έχουν αξιοπρεπή γεράματα και με 599,76 ευρώ αναρωτιούνται πώς θα τα καταφέρουν.

Το ερώτημα λοιπόν που γεννάται είναι αν με 599,76 ευρώ που λαμβάνει κάθε μήνα ο ηλικιωμένος μπορεί άραγε να ζήσει με άνεση και πως φυσικά να μην οδηγηθεί στον κοινωνικό αποκλεισμό. Ίσως είναι κοινότυπο αλλά αν οι άνθρωποι της τρίτης ηλικίας διαθέτουν 599,76 ευρώ για να πληρώσουν φως, νερό, τηλέφωνο 100 ευρώ, φάρμακα 30 ευρώ περίπου, 42 ευρώ το ψωμί, 300 ευρώ το σούπερ μάρκετ - κρεοπωλείο κι άλλα 100 για λοιπές άλλες κοινωνικές εκδηλώσεις πάει η σύνταξη, δεν μπορούν παρά να βιώνουν τον κοινωνικό αποκλεισμό.

Τόσο οι ασφαλισμένοι στο ΙΚΑ και στο ΟΓΑ συμφωνούν πως η πολιτεία πρέπει άμεσα να στρέψει το βλέμμα της στους συνταξιούχους αυξάνοντας τα ποσά των συντάξεων, ώστε αυτοί να μπορούν να ζουν αξιοπρεπώς. Τα προβλήματα των ασφαλισμένων του ΟΓΑ είναι τα ίδια και με εκείνων του ΙΚΑ αλλά και δεν διαφέρουν από εκείνα των άλλων συνταξιούχων των υπολοίπων ταμείων.

Το θέμα πάντως είναι ότι οι αγρότες και ασφαλισμένοι στον ΟΓΑ λαμβάνουν δυσανάλογα μικρές συντάξεις σε σύγκριση με τις εισφορές που υποχρεούνται να πληρώσουν όταν εργάζονται.

Για παράδειγμα στην πρώτη ασφαλιστική κατηγορία του νέου ταμείου με 35 χρόνια ασφάλισης αν ένας αγρότης έβγαινε στη σημερινή εποχή στη σύνταξη, θα λάμβανε μεικτή σύνταξη 502,90 ευρώ, το μήνα και καθαρά 465,67 ευρώ το μήνα, ενώ με 15 χρόνια ασφάλισης που είναι η προϋπόθεση στο ΙΚΑ, για να καταβάλει την κατώτερη σύνταξη ο αγρότης θα έπαιρνε μεικτή σύνταξη 498,98 ευρώ το μήνα και καθαρά 456,54 ευρώ το μήνα.

---

<sup>36</sup> Τηνιός Π., *Κοινωνία, Οικονομία, Συντάξεις: Κρυμμένος θησαυρός*, 2001, Παπαζήσης, Αθήνα, σελ. 85-90

## Επίλογος

Όλοι οι πρώην εργαζόμενοι έχουν το δικαίωμα να πάρουν σύνταξη. Υπάρχουν φυσικά κάποιες προϋποθέσεις που είναι γενικές για το μεγαλύτερο μερίδιο των ασφαλισμένων, των μισθωτών και ισχύουν ειδικές προϋποθέσεις για τις εργασίες που είναι πιο εξειδικευμένες.

Πολλοί όμως θεωρούν πως το ασφαλιστικό και συνταξιοδοτικό σύστημα έχει ήδη καταρρεύσει. Απόδειξη του συγκεκριμένου γεγονότος είναι ότι κάθε χρόνο τα δημόσια ταμεία λαμβάνουν από το υπουργείο Οικονομίας περί τα 3 δις ευρώ με σκοπό να μπορούν να αντεπεξέλθουν στις διάφορες υποχρεώσεις τους. Αν δεν υπήρχε ο Κρατικός προϋπολογισμός, θα είχαν καταρρεύσει εδώ και χρόνια. Με το δημόσιο χρέος, όμως στο 118% του ΑΕΠ είναι αμφίβολο αν τελικά ο Κρατικός προϋπολογισμός θα μπορεί να χρηματοδοτεί ακόμα το σύστημα. Επίσης, είναι αδύνατον να ανεβούν από αυτά τα επίπεδα οι εισφορές. Ήδη έχουμε τις υψηλότερες εισφορές στον κόσμο από κάθε άλλη χώρα.

Το Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΙΚΑ) είναι ο μεγαλύτερος ασφαλιστικός φορέας της χώρας. Διαθέτει 331 Μονάδες Ασφάλισης και 364 Μονάδες Υγείας. Παρέχει περίθαλψη σε 5.550.000 άμεσα και έμμεσα ασφαλισμένους και συνταξιοδοτεί 845.000 συνταξιούχους. Το ΙΚΑ, μέσω του Τομέα Υγείας, στις δικές του Μονάδες Υγείας (νομαρχιακές, τοπικές κλπ μονάδες) παρέχει, Πρωτοβάθμια, Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια περίθαλψη στους ασφαλισμένους του. Το ΙΚΑ παρέχει συντάξεις στους εργαζόμενους του ιδιωτικού τομέα.

Το δεύτερο μεγαλύτερο ασφαλιστικό ταμείο είναι ο Οργανισμός Ασφάλισης Ελευθέρων Επαγγελματιών (Ο.Α.Ε.Ε.) που καλύπτει συνολικά περί τους 1.800.000 πολίτες, άμεσα και έμμεσα ασφαλισμένους και συνταξιούχους. Ο Ο.Α.Ε.Ε. συστάθηκε την 01/01/2007 και προήλθε από την ενοποίηση των καταργηθέντων Ταμείων ΤΕΒΕ, ΤΑΕ και ΤΣΑ. Στον ΟΑΕΕ ασφαλίζονται οι αυτοαπασχολούμενοι επαγγελματίες, βιοτέχνες έμποροι και αυτοκινητιστές.

Σύμφωνα με διάφορες ιστορικές μελέτες αλλά και την ανάπτυξη των συνταξιοδοτικών συστημάτων, έχει αναδειχθεί πως μια βασική διάκριση ως προς τη μέθοδο χρηματοδότησης των ταμείων με σκοπό την καταβολή συντάξεων στους συνταξιούχους, αυτή διακρίνεται ανάμεσα σε διανεμητικά και κεφαλαιοποιητικά συστήματα.

Οι συντάξεις του ΟΓΑ και του ΙΚΑ επί της ουσίας δε διαφέρουν από κάποια προνοιακά βοηθήματα, δεν αντέχουν σε καμία σύγκριση καθώς και σε καμία λογική. Είναι πολλοί εκείνοι οι οποίοι δεν βρίσκουν καμία διαφορά ανάμεσα στις συντάξεις του ΙΚΑ και ΟΓΑ και όπως έχουν αναφέρει ποιες ανάγκες και ποιο επίπεδο ζωής μπορεί να ικανοποιήσει κάποιος συνταξιούχος του ΙΚΑ και του ΟΓΑ με συντάξεις των 400 και 500 ευρώ. Δεν θα πρέπει επίσης να παραληφθεί το γεγονός πως το 71% των συντάξεων του ΙΚΑ είναι κάτω από τα 600 ευρώ τον μήνα ενώ στο ταμείο του ΟΓΑ, το αντίστοιχο ποσοστό των ασφαλισμένων κυμαίνεται στο 62%.



## ΠΗΓΕΣ

### ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

SAUNDERS M., LEWIS P. and THOMHILL A., *Research Methods For Business Students*, Prentice Hall, London, 2000

SAUNDERS et all, *Specified ways for research and analysis of data*, Prentice Hall, London, 2005

ZIKMUND W.G., *Business Research Methods*, Harcourt college publishers, London, 2000

Taxation and Social Security in Agriculture, OECD, 2006

Agriculture export competition will intensify, with rising share of trade by Developing countries, OECD, 2005

ΠΑΣΕΓΕΣ, Στατιστικά Στοιχεία, 2008

ΔΟΥΛΚΕΡΗ Τ., *Η Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα*, Παπαζήσης, Αθήνα, 1993

ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ Μ., *Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα*, Financial Forum, 1996

ΠΕΤΡΟΥΛΑΣ Π., ΡΟΜΠΟΛΗΣ Σ., ΞΥΔΕΑΣ Ε., ΧΛΕΤΣΟΣ Μ., *Η Κοινωνική Ασφάλιση στην Ελλάδα – Η περίπτωση του ΙΚΑ*, Μελέτες Νο. 4, ΙΝΕ-ΓΣΕΕ, Αθήνα, 1993

ΠΡΟΒΟΠΟΥΛΟΣ Γ., *Η Κρίση στην Κοινωνική Ασφάλιση: το πρόβλημα του ΙΚΑ*, Επίκαιρα θέματα Νο.2, ΙΟΒΕ, Αθήνα, 1985

ΡΟΥΠΑΚΙΩΤΗΣ Χ. *Η κρίση της Κοινωνικής Ασφάλισης Σύγχρονη Εποχή*, Αθήνα, 1990

ΣΟΛΩΜΟΣ Γ., *Κοινωνική Ασφάλιση: Από την κρίση στον ενιαίο φορέα*, Λιβάνης, Αθήνα

ΤΗΝΙΟΣ Π., *Κοινωνία, Οικονομία, Συντάξεις: Κρυμμένος θησαυρός*, Παπαζήσης, Αθήνα, 2001

ΚΑΣΙΜΑΤΗ Κ. (επιμ.), *Κοινωνικός Αποκλεισμός: η ελληνική εμπειρία*, ΚΕΚΜΟΚΟΠ – Gutenberg, Αθήνα, 1998

ΕΤΑΙΡΙΑ 'Ν. ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ', *Ανθρώπινη Αξιοπρέπεια και Κοινωνικός Αποκλεισμός*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 1999

ΊΔΡΥΜΑ ΣΑΚΗ ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΑ, *Κοινωνικές ανισότητες και κοινωνικός αποκλεισμός*, Αθήνα, 1998

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ, Πράσινο Βιβλίο. Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική. Επιλογές για την Ένωση. Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Λουξεμβούργο, 1994

ΚΟΓΚΙΔΟΥ, Δ., Α. ΜΑΡΒΑΚΗΣ, Ε. ΤΡΕΣΣΟΥ, Γ. ΤΣΙΑΚΑΛΟΣ, *Φτώχεια - Κοινωνικός αποκλεισμός*, Βιβλιογραφικός Οδηγός 1970-1995. Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη, 1997

Commission of the European Communities, DG V, 1991: National policies to combat social exclusion. First Annual Report of the European Community Observatory. Edited by Graham Room.

### **ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ**

<http://www.ika.gr/>

<http://www.oga.gr/>

<http://www.minirgic.gr/Greek/>

<http://www.ers.usda.gov/Emphases/Harmony/>

<http://www.ars.usda.gov/research/programs.htm>

<http://www.led.auth.gr/tsiakalos>